“AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

31 dekabr 2022-ci il tarixinə

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı

Mündericat

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

KONSOLİDASİYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat 1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat 2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat 3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat 4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1 "AzerGold" QSC və onun fəaliyyəti 5
2 Qrupun fəaliyyət mühiti 6
3 Əsas uçot siyasəti 7
4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr 18
5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi 22
6 Yeni uçot qaydaları 23
7 Seqmentlər üzrə məlumat 25
8 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar 26
9 Əsas vəsaitlər 28
10 Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri 29
11 Qeyri-maddi aktivlər 31
12 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri 32
13 Mal-material ehtiyatları 32
14 Ticarət və digər debitor borcları 33
15 Verilmiş avanslar 33
16 Ticarət və digər kreditor borcları 34
17 Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi 34
18 Sair qısamüddətli aktiv və öhdəliklər 34
19 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 34
20 Müddətli depozitlər 35
21 Nizamnamə kapitalı 35
22 Borc vəsaitləri 35
23 Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər 36
24 Xidmətlərin maya dəyəri 37
25 Ümumi və inzibati xərclər 37
26 Sair gəlirlər 38
27 Maliyyə xərcləri 38
28 Mənfəət vergisi 38
29 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər 41
30 Nəzarət olunmayan iştirak payı 41
31 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi 42
32 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar 44
33 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi 45
34 Səhm üzrə qazanc 45
35 Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr 45

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"AzerGold" QSC-nin Səhmdarına və idarəetməyə məsul şəxslərinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından "AzerGold" QSC-nin ("Cəmiyyət") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar da daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBESŞ Məcəlləsi) uyğun olaraq, Qrupdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

PraysvoterhausKupers Audit Azərbaycan MMC
Landmark Ofis Plaza III, 90A Nizami küçəsi, 12-ci mərtəbə
Bakı AZ1010, Azərbaycan, Tel: +994 (12) 497 2515
Fax: +994 (12) 497 7411

Audit yanaşmamız

İcmal

- Qrup üçün ümumi əhemiyyətlilik deresesi: 1,979,000 ABŞ dolları teşkil edir ki, bu da vergiden evvelki menfeetin 5%-ni eks etdirir.
- Biz Cemiyyetin audit yoxlamasını apardıq, töreme müessiselerin ise maliyye hesabatlarının ehemiyyetli setir maddeleri üzre audit prosedurları ve analitik prosedurlar heyata keçirdik.
- Qrup üzre audit komandası Bakı ve Daşkesende yerleşen Qrup müessiselerine sefer etmişdir.
- Audit yoxlamamız Qrupun gelirlerinin 100%-ni ve vergiden evvelki menfeetin mütleq deyerinin 99%-ni ehate etmişdir.

Əsas audit meselesi

- Keşfiyyat ve qiymetlendirme aktivleri, qeyri-maddi aktivler ve esas vesaitlerin deyersizleşmesi.

Audit metodologiyamızın bir hissesi kimi, biz ehemiyyetlilik derecesini müeyyen etdik ve konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarının ehemiyyetli derecede tehrif edilmesi riskini qiymetlendirdik. Xüsusile, biz rehberliyin (meselen, ehtimalların ireli sürülmesi ve qeyri-müeyyen xarakterli gelecek hadiselerin nezerden keçirilmesini özünde ehtiva eden ehemiyyetli uçot texminleri) subyektiv mülahizeler tetbiq etdiyi saheleri tehlil etdik. Bütün audit yoxlamalarımızda olduğu kimi, biz, hemçinin rehberlik terefinden daxili nezaret sisteminde sui-istifade riskini nezerden keçirdik, elece de, diger meselelerle yanaşı, fırıldaqçılıq hallarına göre ehemiyyetli tehriflere sebeb olan qeyri-obyektivlik elametlerinin olub-olmadığını tehlil etdik.

Əhemiyyetlilik

Audit prosedurlarının hecmi ehemiyyetlilik deresesinden asılıdır. Audit, konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarında ehemiyyetli tehriflerin olub-olmadığına dair kifayet qeder eminlik elde etmek üçün nezerde tutulur. Tehrifler fırıldaqçılıq ve ya sehv neticesinde yarana biler ve ferdi ve ya mecmu olaraq istifadeçilerin konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatları esasında qebul edeceyi iqtisadi qerarlara tesir göstermek ehtimalı olduğu halda ehemiyyetli hesab edilir.

Peşekar mühakimemize esasen biz kemiyyet baxımından müeyyen ehemiyyetlilik deresesini, hemçinin aşağıdakı cedvelde gösterildiyi kimi, bütövlükde konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatları üzre Qrup üçün ümumi ehemiyyetliliyi müeyyen etmişik. Bu göstericiler ve keyfiyyet amilleri sayesinde biz auditin hecmini, habele audit prosedurlarının mezmununu, müddetini ve hecmini müeyyen etmiş ve mümkün tehriflerin ferdi ve ya mecmu olaraq bütövlükde konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarına tesirini qiymetlendirmişik.

Qrupun maliyye hesabatları üçün ümumi ehemiyyetlilik deresesi	1,979,000 ABŞ dolları
Əhemiyyetlilik deresesinin müeyyen edilmesi	Vergiden evvelki menfeetin 5%-i
Əhemiyyetlilik deresesinin müeyyen edilmesi üçün tetbiq edilen meyarın esaslandırılması	Biz esas meyar kimi "vergiden evvelki menfeeti" seçmek qerarına gelmişik. Bizim fikrimizce bu, Qrupun fealiyyet neticelerinin qiymetlendirilmesi üçün istifadeçiler terefinden daha çox nezerden keçirilen ve ümumi qebul edilmiş meyardır. Biz bu sektorda fealiyyet gösteren kommersiya teşkilatlarına tetbiq edilen kemiyyet ehemiyyetliliyi hedlerine uyğun olaraq 5%-lik emsal seçmişik.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mülahizəmizə əsasən cari dövr üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditində ən çox əhəmiyyət kəsb etmiş məsələlərdir. Bu məsələlər bütövlükdə maliyyə hesabatlarının auditi kontekstində və hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmış və biz bu məsələlərə dair ayrı rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi	Əsas audit məsələsi ilə bağlı həyata keçirilmiş audit prosedurları
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri, qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi Bax: Qeyd 4 "Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr", Qeyd 9 "Əsas vəsaitlər", Qeyd 10 "Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri" və Qeyd 11 "Qeyri-maddi aktivlər". 4 və 10-cu Qeydlərdə göstərildiyi kimi, Cəmiyyət on bir pul vəsaiti yaradan vahid ("CGU") müəyyən edir. Rəhbərlik dəyərsizləşmə təhlili tələb edən CGU üzrə dəyərsizləşmə göstəricilərinin olub-olmadığını qiymətləndirmək üçün əhəmiyyətli mülahizə yürüdür. Bu zaman rəhbərlik əmtəə qiymətləri, valyuta məzənnələri, proqnozlaşdırılan kapital və istehsal xərcləri, ehtiyatlar və resursların həcmi, eləcə də diskontlaşdırma dərəcələri kimi daxili və kənar amilləri nəzərə alır. Dəyərsizləşmə göstəriciləri mövcud olduqda, rəhbərlik CGU-nun bərpa edilə bilən dəyərini təxmin edir və onu CGU-nun balans dəyəri ilə müqayisə edir. Dəyərsizləşmə göstəricilərinin mövcud olmadığını sübut etmək üçün rəhbərlik Çovdar İnteqreolunmuş (CGU 1), Filizçay (CGU 2) və Daşkəsən Dəmir (CGU 5) üzrə ehtiyatların və resursların təhlili ilə yanaşı, diskontlaşdırma dərəcəsində dəyişikliklər, əmtəə qiymətləri, kapital və istehsal xərcləri üzrə proqnozlar kimi daxili və xarici amillərin təhlilini hazırlamışdır. 2022-ci ildə rəhbərlik diskontlaşdırma dərəcələrində artım müşahidə etmişdir. Bu dəyişikliyin dəyərsizləşməni əks etdirib-etdirmədiyini müəyyən etmək üçün əlavə təhlillər aparılmışdır.	Əsas audit məsələsi ilə bağlı yanaşmamız aşağıdakı prosedurları əhatə etmişdir: • Rəhbərlik tərəfindən hər bir CGU üzrə kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri, qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlərin bərpa edilə bilən dəyərinin müəyyən edilməsi prosesi ilə tanış olduq. • 31 dekabr 2022-ci il tarixinə dəyərsizləşmə göstəricilərinin mövcudluğu ilə bağlı rəhbərliyin hesablamasını/təhlilini qiymətləndirdik. Buraya əmtəə qiymətləri və diskontlaşdırma dərəcəsinin xarici bazar və sənaye məlumatları ilə müqayisəsi, kapital və istehsal xərcləri üzrə proqnozların CGU-ların cari və keçmiş fəaliyyəti ilə əsaslandırılmasının və bu fərziyyələrin uyğun olduqda auditin digər sahələrində əldə edilmiş sübutlarla uzlaşmasının qiymətləndirilməsi daxildir. • Rəhbərliyin ekspertləri tərəfindən hazırlanmış ehtiyatlar və resurslar üzrə ən son təxminləri nəzərə alaraq, ehtiyatların və resursların həcminin rəhbərlik tərəfindən təhlilini qiymətləndirdik. Ekspertin işindən istifadə üçün əsas kimi rəhbərliyin ekspertinin səriştəsi, imkanları və obyektivliyi qiymətləndirilmiş, ekspertin işi barədə təsəvvür əldə edilmiş və ekspertin işinin audit sübutu kimi uyğunluğu ehtimallar, metodlar və nəticələrin münasibliyi və əsaslılığı nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmişdir.

Əsas audit məsələsi	Əsas audit məsələsi ilə bağlı həyata keçirilmiş audit prosedurları
Çovdar İnteqreolunmuş (CGU 1) üçün rəhbərlik EBITDA əmsalı yanaşmasından istifadə edərək CGU-nun balans dəyərini onun təxmin edilən müəssisə dəyəri ilə müqayisə etmişdir. Filizçay (CGU 2) və Daşkəsən Dəmir (CGU 5) üçün rəhbərlik istehsal həcmindəki dəyişiklikləri, əməliyyat xərclərini, kapital xərclərini, diskontlaşdırma dərəcəsini və əmtəə qiymətlərini nəzərə alaraq, əvvəlki ilin dəyərsizləşmə modelləri üzrə həssaslıq təhlili aparmışdır. Bu təhlillər əsasında rəhbərlik diskontlaşdırma dərəcəsindəki dəyişikliyin dəyərsizləşməni əks etdirmədiyi qənaətinə gəlmişdir. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün rəhbərlik təxmin edilən ehtiyatlar və lisenziyaların müddəti kimi amilləri nəzərə almışdır. Bu qiymətləndirməyə əsasən, Mazımçay (CGU 3), Nərimanlar (CGU 6), Peydərə (CGU 7), Çaykənd (CGU 8), Dağkəsəmən (CGU 10) və Tutxun (CGU 11) ilə əlaqəli aktivlərin tam dəyərsizləşdiyi hesab edilmişdir. Nəticədə, 2022-ci ildə 3,582 min ABŞ dolları məbləğində əlavə dəyərsizləşmə zərəri tanınmışdır. Bu yataqlarda dəyərsizləşmənin əsas səbəbi ehtiyatlarla bağlı qeyri-müəyyənlik olmuşdur. Ortakənd (CGU 9) üçün rəhbərlik qiymətləndirmə məqsədilə kənar ekspert cəlb etmişdir. Həmin kənar qiymətləndirməyə əsasən bu CGU üzrə heç bir dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Rəhbərlik digər CGU-lar üzrə dəyərsizləşmə göstəricilərinin olmadığı qənaətinə gəlmişdir. Audit riskinin səviyyəsini, kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri, qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlərin maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətini, dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsində daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələri, eləcə də gələcək kəşfiyyat nəticələrinin qeyri-müəyyənliyini, fərziyyələrin həssaslığını, habelə diskontlaşdırma dərəcəsini və artım templərini nəzərə alaraq, biz kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri, qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsini əsas audit məsələsi hesab edirik.	• Çovdar İnteqreolunmuş (CGU 1) üçün biz dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi istifadə edilən CGU-nun müəssisə dəyərinin rəhbərlik tərəfindən təhlilinə dair məlumat əldə etdik və qiymətləndirdik. Bundan əlavə, biz əvvəlki dövr üzrə dəyərsizləşmə modelinin ehtiyatlar, əmtəə qiymətləri və diskont dərəcəsindəki dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlilini apardıq. • Filizçay (CGU 2) və Daşkəsən Dəmir (CGU 5) üçün əvvəlki dövrün dəyərsizləşmə modelləri üzrə rəhbərliyin həssaslıq təhlili ilə tanış olduq və onun riyazi cəhətdən düzgünlüyünü yoxladıq. Biz təhlil üzrə əsas məlumatları dağ-mədən sahəsində beynəlxalq məsləhətçilər tərəfindən aparılmış geoloji tədqiqatlarla müqayisə etdik və hər hansı uyğunsuzluq aşkar etmədik. Həssaslıq təhlili ilə bağlı işçi sənədlərin nəzərdən keçirilməsi, diskont dərəcəsinin hesablanmasının uyğunluğunun qiymətləndirilməsi, metalın qiymətinin və digər makroiqtisadi fərziyyələrin xarici mənbələrlə yoxlanılmasına daxili ekspertlərimiz cəlb edilmişdir. Biz hesablanma zamanı istifadə edilən əsas fərziyyələri rəhbərliklə müzakirə etdik və lazım gəldikdə, bu məlumatı kənar və ya daxili mənbələrlə üzləşdirdik. • Ortakənd üçün (CGU 9) biz rəhbərliyin eksperti tərəfindən həyata keçirilən Ortakənd sahəsinin dəyərsizləşmə təhlilinə dair hesabatda istifadə olunan metodologiyanı nəzərdən keçirmək üçün qiymətləndirmə üzrə daxili ekspertlərimizi cəlb etdik. Biz dəyərsizləşmə təhlilində istifadə edilən məlumatları və tarixi məlumatların düzgünlüyünü nəzərdən keçirdik. • Mazımçay (CGU 3), Nərimanlar (CGU 6), Peydərə (CGU 7), Çaykənd (CGU 8), Dağkəsəmən (CGU 10) və Tutxun (CGU 11) ilə əlaqəli kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərini test etdik və qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərərinin düzgünlüyünü müəyyənləşdirmək üçün ehtiyatları və lisenziya şərtlərini təhlil etdik. • BMHS-ə uyğun aparılmış dəyərsizləşmə təhlili ilə bağlı təqdimat və açıqlamaların tamlığını və uyğunluğunu qiymətləndirdik.

Qrup auditinin əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi

Biz audit prosedurlarının əhatə dairəsini bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək məqsədilə kifayət qədər işləri yerinə yetirmək üçün Qrupun strukturunu, uçot proseslərini və nəzarət mexanizmlərini, habelə Qrupun fəaliyyət göstərdiyi sektorun xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müəyyən etmişik.

Biz Cəmiyyəti Qrupun əhəmiyyətli komponenti, törəmə müəssisələrini isə əhəmiyyətli olmayan komponenti kimi müəyyən etdik. Biz əhəmiyyətli komponentin maliyyə məlumatlarının auditini apardıq və maliyyə hesabatlarının ayrı-ayrı əhəmiyyətli maddələri üzrə audit prosedurları, əhəmiyyətli olmayan komponentləri üzrə isə analitik prosedurlar həyata keçirdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetməyə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Qrupu ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetməyə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Qrupun daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.

- Fealiyyetin fasilesizliyi prinsipinin rehberlik terefinden istifade edilmesinin uyğunluğuna ve elde edilen audit sübutları esasında Qrupun fasilesiz fealiyyet göstermek imkanını ciddi şübhe altına qoya bilen hadise ve şeraitle bağlı ehemiyyetli qeyri-müeyyenliyin mövcud olub-olmadığına dair qenaete gelirik. Əhemiyyetli qeyri-müeyyenliyin mövcud olduğu qenaetine geldikde, auditor reyimizde konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarındakı müvafiq melumatların açıqlanmasına diqqet yetirmeli ve ya bele melumatların açıqlanması yeterli olmadıqda, reyimizde deyişiklik etmeliyik. Neticelerimiz auditor hesabatımızın tarixinedek elde edilen audit sübutlarına esaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadiseler ve şeraitler Qrupun fasilesiz fealiyyetinin dayandırılmasına sebeb ola biler.
- Melumatların açıqlanması da daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarının ümumi teqdimatını, strukturunu ve mezmununu, habele esas emeliyyatların ve hadiselerin konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarında düzgün teqdim edilib-edilmediyini qiymetlendiririk.
- Konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarına dair rey bildirmek üçün Qrupa daxil olan müessiselerin maliyye melumatları ve ya fealiyyeti ile bağlı yeterli müvafiq audit sübutu elde edirik. Biz Qrup auditinin idare edilmesi, nezareti ve heyata keçirilmesi üçün mesuliyyet daşıyırıq. Biz auditor reyimize göre tam mesuliyyet daşıyırıq.

Biz korporativ idareetmeye cavabdeh olan selahiyyetli şexslere diger meselelerle yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının hecmi ve müddeti, habele ehemiyyetli audit neticeleri, o cümleden audit zamanı daxili nezaret sisteminde aşkar etdiyimiz ehemiyyetli çatışmazlıqlar barede melumat veririk.

Biz, hemçinin korporativ idareetmeye cavabdeh olan selahiyyetli şexslere müsteqillik ile bağlı müvafiq etik normalara riayet etdiyimiz barede beyanat verir ve müsteqilliyimize tesir etmesi esaslandırılmış şekilde güman edilen bütün münasibetler ve diger meseleler, habele zeruri hallarda tehdidlerin aradan qaldırılması üçün görülen tedbirler, o cümleden ehtiyat tedbirleri barede melumat veririk.

Korporativ idareetmeye cavabdeh olan selahiyyetli şexslerin nezerine çatdırılmış meseleler arasında biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarının auditi üçün en ehemiyyetli ve bu sebebden de esas audit meselelerini müeyyen edirik. Bu meselenin ictimaiyyete açıqlanmasına qanun ve ya qaydalarla yol verilmediyi ve ya çox nadir hallarda, mesele haqqında reyimizde açıqlamanın verilmesinin menfi tesirlerinin onun ictimaiyyet üçün faydalarından çox olacağı esaslandırılmış şekilde güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu meseleni reyimizde tesvir edirik.

Audit neticesinde derc olunan hazırkı müsteqil auditor hesabatına göre mesul partnyor Fexri Mustafayevdir.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azerbaycan Respublikası

22 noyabr 2023-cü il

Min ABŞ dolları ilə	Qeyd	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər			
Əsas vəsaitlər	9	143,857	43,577
İstifadə hüquqlu aktivlər	12	810	1,396
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri	10	34,767	18,987
Qeyri-maddi aktivlər	11	40,478	44,044
Ticarət və digər debitor borcları		3,093	-
Verilmiş avanslar	15	556	6,121
Təxirə salınmış vergi aktivləri	28	80	197
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**223,641**	**114,322**
Qısamüddətli aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19	6,801	56,974
Müddətli depozitlər	20	62,062	-
Verilmiş avanslar	15	5,856	3,890
Ticarət və digər debitor borcları	14	3,554	135
Mal-material ehtiyatları	13	36,564	20,683
Sair qısamüddətli aktivlər	18	19,387	4,918
Cəmi qısamüddətli aktivlər		**134,224**	**86,600**
CƏMİ AKTİVLƏR		**357,865**	**200,922**
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	21	36,471	36,471
Əlavə kapital qoyuluşu	21	106,532	33,003
Bölüşdürülməmiş mənfəət		119,621	89,260
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		**262,624**	**158,734**
Nəzarət olunmayan iştirak payı	30	**926**	**1,075**
CƏMİ KAPİTAL		**263,550**	**159,809**
ÖHDƏLİKLƏR			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Borc vəsaitləri	22	26,398	20,291
İcarə öhdəlikləri	12	405	737
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	28	416	
Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi	17	11,661	8,958
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**38,880**	**29,986**
Qısamüddətli öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditor borcları	16	13,333	7,810
Borc vəsaitləri	22	30,672	-
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		9,145	807
İcarə öhdəlikləri	12	484	781
Təxirə salınmış gəlirlər		-	600
Sair qısamüddətli öhdəliklər	18	1,801	1,129
Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		**55,435**	**11,127**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		**94,315**	**41,113**
CƏMİ KAPİTAL və öhdəliklər		**357,865**	**200,922**

22 noyabr 2023-cü il tarixində təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Zakir İbrahimov
İdarə Heyətinin sədri

Turan Hacıyev
Maliyyə şöbəsinin müdiri

"AzerGold" QSC
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

Min ABŞ dolları ilə	Qeyd	2022	2021
Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər	23	123,646	112,074
Satışların maya dəyəri	24	(65,336)	(51,700)
Ümumi mənfəət		**58,310**	**60,374**
Ümumi və inzibati xərclər	25	(21,334)	(13,361)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin dəyərsizləşməsi	10	(3,582)	(7,071)
Qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri	9,11	-	(3,058)
Maliyyə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərəri	14,20	(805)	-
Sair gəlirlər	26	7,074	2,976
Əməliyyat mənfəəti		**39,663**	**39,860**
Maliyyə xərcləri	27	(1,072)	(1,000)
Maliyyə gəlirləri		984	
Vergidən əvvəlki mənfəət		**39,575**	**38,860**
Mənfəət vergisi xərci	28	(9,363)	(9,458)
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT		**30,212**	**29,402**
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR		**30,212**	**29,402**
Mənfəətin/(zərərin):			
- Qrupun səhmdarlarına aid olan hissəsi		30,361	29,481
- Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi	30	(149)	(79)
İl üzrə mənfəət		**30,212**	**29,402**
Cəmi məcmu gəlirin:			
- Qrupun səhmdarlarına aid olan hissəsi		30,361	29,481
- Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi	30	(149)	(79)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		**30,212**	**29,402**

Zakir İbrahimov
İdarə Heyətinin sədri

Turan Hacıyev
Maliyyə şöbəsinin müdiri

"AzerGold" QSC
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

Min ABŞ dolları ilə	Qeyd	Grupun səhmdarlarına aid olan hissə: Nizamnamə kapitalı	Əlavə kapital qoyuluşu	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi	Nəzarət olunmayan iştirak payı	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq		**21,765**	**7,767**	**68,603**	**98,135**	**-**	**98,135**
İl üzrə mənfəət/(zərər)		-	-	29,481	29,481	(79)	29,402
2021-ci il cəmi məcmu gəlir/(zərər)		-	-	29,481	29,481	(79)	29,402
Nizamnamə kapitalına əlavə	21	14,706	(5,882)	(8,824)	-	1,154	1,154
Əlavə kapital qoyuluşunda artım	21	-	31,118	-	31,118	-	31,118
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq		**36,471**	**33,003**	**89,260**	**158,734**	**1,075**	**159,809**
Nizamnamə kapitalına əlavə	21	-	73,529	-	73,529	-	73,529
İl üzrə mənfəət/(zərər)		-	-	30,361	30,361	(149)	30,212
2022-ci il cəmi məcmu gəlir/(zərər)		-	-	30,361	30,361	(149)	30,212
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq		**36,471**	**106,532**	**119,621**	**262,624**	**926**	**263,550**

Zakir İbrahimov
İdarə Heyətinin sədri

Turan Hacıyev
Maliyyə şöbəsinin müdiri

5-45-ci səhifələrdə təqdim edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Min ABŞ dolları ilə	Qeyd	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Vergidən əvvəlki mənfəət		39,575	38,860
Düzəlişlər:			
Faiz xərcləri	27	707	735
Faiz gəlirləri		(984)	-
Əsas vəsaitlərin amortizasiyası və tükənməsi	9	11,710	11,923
İstifadə hüquqlu aktivlərin amortizasiyası	12	744	694
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası və tükənməsi	11	3,924	6,246
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin dəyərsizləşməsi	10	3,582	7,071
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	9	-	8,249
Qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi	11	-	5,926
Maliyyə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərəri	14,20	805	-
Əvvəlki illərdə dəyərsizləşmiş kəşfiyyat hüquqlarının qaytarılması	11	-	(11,117)
Mədən yataqlarının satılması üzrə gəlir		(1,771)	-
Sair qeyri-pul əməliyyat gəlirləri		(882)	-
Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə diskontun amortizasiyası	27	365	265
Məzənnə fərqi üzrə xalis zərər		54	38
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		**57,829**	**68,890**
Ticarət və digər debitor borclarında artım		(6,046)	(135)
Sair qısamüddətli aktivlərdə artım	18	(14,469)	(3,308)
Mal-material ehtiyatlarında artım	13	(14,486)	(14,453)
Verilmiş qısamüddətli avanslarda (artım)/azalma	15	(1,966)	2,343
Ticarət və digər kreditor borclarında artım/(azalma)	16	5,523	(79)
Təxirə salınmış gəlirlərdə (azalma)/artım		(600)	600
Sair qısamüddətli öhdəliklərdə artım	18	672	701
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklər		**(31,372)**	**(14,331)**
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(491)	(10,353)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		**25,966**	**44,206**
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əsas vəsaitlər və mədənlərin işlənilməsi üzrə məsrəflər	9	(101,651)	(28,749)
Verilmiş uzunmüddətli avanslar		5,565	(3,234)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri üzrə investisiyalar	10	(27,879)	(17,588)
Mədən yataqlarının satılması üzrə gəlir		1,180	-
Sair qeyri-maddi aktivlərə investisiya qoyuluşu	11	(358)	(243)
Müddətli depozitlərə investisiya qoyuluşu		(61,765)	-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		**(184,908)**	**(49,814)**
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Nizamnamə kapitalına əlavə	21	-	1,154
Əlavə kapital qoyuluşu	21	73,529	31,118
Kreditlər və borc vəsaitləri üzrə daxilolmalar	22	74,912	-
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	12	(828)	(765)
Kreditlər və borc vəsaitlərinin ödənilməsi	22	(38,014)	-
Ödənilmiş faizlər		(800)	(1,000)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		**108,799**	**30,507**
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(30)	(24)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19	**56,974**	**32,099**
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19	**6,801**	**56,974**

Zakir İbrahimov
İdarə Heyətinin sədri

Turan Hacıyev
Maliyyə şöbəsinin müdiri

1 "AzerGold" QSC və onun fəaliyyəti

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") və onun törəmə müəssisələri (birlikdə "Qrup") üçün hazırlanmışdır.

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 11 fevral tarixli 1047 nömrəli Sərəncamı ilə təsis edilmiş, 5 iyul 2016-cı il tarixində isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq qeydiyyata alınmışdır. Cəmiyyətin bütün səhmləri Azərbaycan Dövlətinə ("Dövlət") məxsusdur.

Əsas fəaliyyət istiqamətləri. Cəmiyyətin əsas məqsədləri əlvan və qara metal filizi yataqlarının öyrənilməsini, tədqiqini, kəşfiyyatını, işlənməsini və idarə olunmasını, bu sahədə yeni texnologiyaların tətbiqini, maddi-texniki bazanın müasirləşdirilməsini və ondan səmərəli istifadəni, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işləri yerinə yetirməkdən ibarətdir.

Cəmiyyət bu məqsədlərin həyata keçirilməsi məqsədilə Daşkəsən rayonu inzibati ərazi dairəsində yerləşən Çovdar və Daşkəsən Dəmir Filiz, Daşkəsən və Göygöl rayonları inzibati ərazi dairəsində yerləşən Ağyoxuş 1, Ağyoxuş-2, Ağyoxuş-3, Göygöl rayonu inzibati ərazi dairəsində yerləşən Mereh və Tülallar, Balakən rayonu inzibati ərazi dairəsində yerləşən Filizçay, Mazımçay və Naxçıvan MR-nın Culfa rayonu inzibati ərazi dairəsində yerləşən Göydağ sahələrində fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 25 may tarixli 2065 nömrəli Sərəncamına uyğun olaraq, Cəmiyyətə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə 30 dekabr 2006-cı il tarixində təsdiq edilmiş və 5 iyun 2007-ci il tarixində 30 illik müddət üçün qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikasında Qaradağ, Çovdar, Göydağ, Dağkəsəmən filiz sahələrinin, Köhnəmədən sahəsinin və Kürəkçay hövzəsi yataqlarının öyrənilməsi, tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında" Saziş ("HPBS") üzrə "Londeks Resorzis S.A.", "Uill end Meyris S.A.", "Fargeyt Mayninq Korporeyşn" və "Qlobeks İnterneşnl LLP" şirkətlərinə (bundan sonra birlikdə "keçmiş podratçılar" adlandırılacaq) məxsus olan 100%-lik iştirak paylarının alınması "AzerGold" QSC, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETSN) və İqtisadiyyat Nazirliyinə tapşırılmışdır.

4 avqust 2016-cı il tarixində Cəmiyyət keçmiş podratçılar ilə alqı-satqı müqaviləsi (bundan sonra "ASM") imzalamış və HPBS-də 100%-lik iştirak payı əldə etmişdir.

8 avqust 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 25 may tarixli 2065 nömrəli Sərəncamına uyğun olaraq, Cəmiyyət HPBS-nin xitamı haqqında ETSN ilə müqavilə imzalamış və HPBS-yə xitam vermişdir.

2020-ci il ərzində Bakı Fond Birjasının (BFB) Listinq Komitəsinin qərarı ilə "AzerGold" QSC-nin ümumi dəyəri 20,000 min (iyirmi milyon) ABŞ dolları olan istiqrazları iki tranşda emissiya edilərək standart bazar seqmentində listinqə daxil edilmişdir.

Şirkət iki törəmə müəssisə - "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC və "AzerBlast MMC"-ni təsis etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 avqust 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə regionun ən nəhəng dəmir filizi yataqları kompleksi olan "Daşkəsən" dəmir filizi sahəsinin istismara verilməsi ilə əlaqədar ilkin qiymətləndirmə sənədinin hazırlanması "AzerGold" QSC-yə həvalə edilib. Prezidentin 1 sentyabr 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə Cəmiyyətin fəaliyyət sahələrinə ölkə ərazisində qara metal filizi yataqlarının tədqiqi, kəşfiyyatı, işlənilməsi və idarə olunması, habelə bu sahənin inkişafına dair digər vəzifələr əlavə edilib. Sözügedən sənədlərdən irəli gələn tapşırıqların icrası, dəmir filizi yataqları üzrə fəaliyyətin təşkili məqsədilə "AzerGold" QSC tərəfindən törəmə müəssisə qismində "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC təsis edilib. Şirkətin yaradılmasında məqsəd səhmdar Cəmiyyətin ən iri layihələrindən biri olan "Daşkəsən" dəmir filizi sahəsinin yenidən istismara verilməsi ilə ölkə iqtisadiyyatı, o cümlədən regionun inkişafına əlavə sosial-iqtisadi töhfələr verməkdir. "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC-nin səhmləri tamamilə Cəmiyyətə məxsusdur.

"AzerBlast MMC"-nin yaradılmasında məqsəd xüsusilə dağ-mədən və tikinti sənayesində istifadə edilən mülki partlayıcı maddələrə olan daxili tələbatın ödənilməsi və idxaldan asılılığın aradan qaldırılmasıdır. "AzerBlast MMC"-nin ümumi paylarının 51 faizi "AzerGold" QSC-yə, 49 faizi isə "DM Servis" MMC-yə məxsusdur. "DM Servis" MMC mülki partlayıcı maddələr və innovativ partlayış sistemlərinin istehsalı sahəsində dünya liderlərindən olan "Orica-Nitro" şirkətinin rəsmi tərəfdaşıdır.

Cəmiyyətin hüquqi və faktiki ünvanı. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: AZ1010, Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Üzeyir Hacıbəyov küçəsi ev 84. Cəmiyyətin faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir: Mikayıl Müşfiq küçəsi 2H, AZ1004, Bakı, Azərbaycan Respublikası.

1 "AzerGold" QSC ve onun fealiyyeti (davamı)

Teqdimat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarındakı mebleğler başqa valyuta gösterilmediyi halda, ABŞ dolları ile ("ABŞ dolları") teqdim edilir.

HPBS-de iştirak payının alınması. 4 avqust 2016-cı il tarixinde Cemiyyet ASM esasında HPBS-de keçmiş podratçıların 100%-lik iştirak payını almışdır. Bu müqavile üzre cemi ödeniş mebleği 158,000 min ABŞ dolları mebleğinde razılaşdırılmışdır. Cemiyyet bu satınalmanı ayrıca biznes olmayan aktivler qrupunun alışı kimi tanımış ve satınalmanın deyerini ferdi olaraq müeyyen edile bilen aktivler ve öhdelikler arasında onların nisbi edaletli deyerleri esasında bölüşdürmüşdür. Bu yanaşma Cemiyyetin uçot siyasetine uyğun olmuşdur (Qeyd 3).

Satınalma tarixinde satınalma deyerinin müeyyen edile bilen aktivlere ve öhdelikler üzre bölüşdürülmesi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min ABŞ dolları ile	**Bölüşdürülmüş deyer**
Dağ-meden ve keşfiyyat işlerinin aparılması hüquqları	95,404
Əsas vesaitler	24,159
Mal-material ehtiyatları	40,272
Ətraf mühitin berpası öhdeliyi	(1,835)
Aktivler qrupunun cemi satınalma deyeri	**158,000**

2 Qrupun fealiyyet mühiti

Azerbaycan Respublikası. Azerbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etmekde olan bazarlara xas müeyyen xüsusiyyetler müşahide edilir. Azerbaycan iqtisadiyyatının mövcud ve gelecek artımı ve dayanıqlığı hökumetin heyata keçirdiyi fiskal ve monetar tedbirlerin effektivliyinden, elece de xam neftin qiymetlerinden ve Azerbaycan manatının sabitliyinden ehemiyyetli derecede asılıdır.

Uzunmüddetli perspektivde iqtisadi sabitliyi ve dayanıqlığı temin etmek meqsedile aparılmış son islahatlar, fiskal ve monetar siyaset, elece de iqtisadiyyatın şaxelendirilmesi istiqametinde heyata keçirilmiş davamlı tedbirler makroiqtisadi mühitde ümumi müsbet meyillere töhfe vermişdir. 2022-ci ilde neft qiymetlerindeki artım tendensiyası ve neticede ölkeye valyuta axınının ehemiyyetli derecede artması Azerbaycan Respublikası Merkezi Bankının sert pul siyaseti ile daha da möhkemlenerek milli valyutanın mezenne sabitliyini temin etmişdir.

2022-ci il dünyanın tedricen pandemiyadan çıxdığı dövrde geosiyasi gerginliyin yükselmesi, dünya birjalarında emtee qiymetlerinin ve ticaret terefdaşı ölkelerinde inflyasiyanın artımı, qlobal deyer zencirindeki problemlerin qalması ve bu proseslerin qlobal iqtisadiyyata tesirleri ile xarakterize olunur. Qlobal telebin teklifden daha yüksek temple berpası, dünya birja emteelerinin qiymetlerinin ve ticaret terefdaşı ölkelerinde inflyasiyanın keskin deyişkenliyi, elece de techizat-logistika xerclerinin yükselmesi ölke daxilinde inflyasiyaya tesir etmişdir. Cari ilde pul siyaseti monetar amiller vasitesile inflyasiya tezyiqinin yumşaldılmasına yöneldilmişdir. Bununla yanaşı, Azerbaycanda xarici sektor göstericileri yaxşılaşmış, iqtisadi artım tempi yükselmişdir. Tediye balansı ve daxili iqtisadi aktivliyin desteklenmesi baxımından ise xarici mühit Azerbaycan üçün esasen elverişli olmuşdur ve ölkenin strateji valyuta ehtiyatlarının artımı davam etmişdir.

Siyasi ve iqtisadi veziyyetin mövcud tesirini proqnozlaşdırmaq çetindir, lakin bunun Azerbaycan iqtisadiyyatına tesiri daha çox ola biler. Qrupun rehberliyi mövcud iqtisadi mühitde baş veren prosesleri müşahide edir ve Qrupun yaxın gelecekde fealiyyetinin dayanıqlığını ve inkişafını temin etmek üçün qabaqlayıcı tedbirler görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi veziyyetin gelecek tesirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbeten mürekkeb olduğuna göre rehberliyin iqtisadi mühitle bağlı cari proqnozları ve texminleri faktiki neticelerden ferqli ola biler.

Rusiya-Ukrayna münaqişesi ile bağlı sanksiyaların tesiri. 24 fevral 2022-ci il tarixinde Rusiyanın Ukraynaya müdaxilesi ile Şerqi Avropada geosiyasi veziyyet gerginleşmişdir. Bu münaqişe iqtisadi ve qlobal maliyye bazarlarına getdikce daha çox tesir etmiş ve inflyasiyanın artması ve qlobal techizat zencirinin pozulması kimi problemler daxil olmaqla, davam eden iqtisadi çetinliyi daha da keskinleşdirmişdir. Mövcud iqtisadi veziyyetin uzunmüddetli tesirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq çetin olduğundan, rehberliyin iqtisadi mühitle bağlı cari proqnozları ve texminleri faktiki neticelerden ferqli ola biler. Buna baxmayaraq, bele münaqişe Qrupun fealiyyetine her hansı tesir göstermemişdir.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı tətbiq edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasətləri başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. Qeyd 5-ə baxın.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot təxminləri və fərziyyələrin əhəmiyyətli olduğu sahələr Qeyd 4-də açıqlanır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Qrup (i) investisiya olunan müəssisələrin gəlirlərinə əhəmiyyətli təsir göstərən müvafiq funksiyaları idarə etmək səlahiyyətinə malik olduqda (ii) investisiya olunan müəssisələrdə iştirakından yaranan dəyişən gəlirlər ilə əlaqədar risklərə məruz qaldıqda və ya belə gəlirləri əldə etmək hüququna malik olduqda və (iii) investorun gəlirlərinə təsir göstərmək məqsədilə investisiya olunan müəssisələrin üzərində öz səlahiyyətlərindən istifadə etmək imkanına malik olduqda belə müəssisələr Qrupun nəzarəti altında olan törəmə müəssisələr sayılır. Qrupun digər müəssisə üzərində səlahiyyətlərini müəyyən edərkən əsaslı hüquqların mövcudluğu və təsiri, o cümlədən potensial səsvermə hüquqları nəzərə alınır. Hüquq o halda əsaslı olur ki, belə hüquq sahibi investisiya olunan müəssisənin fəaliyyətinin əhəmiyyətli hissəsi ilə bağlı qərar qəbul etdiyi zaman belə hüququ praktiki olaraq icra etmək imkanına malik olsun. Qrup hətta investisiya olunan müəssisənin səsvermə hüquqlarının çox hissəsinə malik olmadıqda belə, investisiya obyekti üzərində səlahiyyətlərə malik ola bilər. Belə hallarda Qrup investisiya olunan müəssisə üzərində real səlahiyyətlərə malik olub-olmadığını müəyyən etmək məqsədilə digər səsvermə hüquqlu şəxslərin hüquqlarının həcmi və bölüşdürülmə dərəcəsi ilə əlaqədar öz səsvermə hüququnun həcmini qiymətləndirməlidir. Törəmə müəssisələrin əməliyyatları üzərində nəzarət Qrupa keçdiyi tarixdən (alış tarixi) belə müəssisələr konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Qrup mövcud iştirak paylarını əks etdirən və pay sahibinə müəssisənin likvidasiyası halında xalis aktivlərdə proporsional həcmdə pay əldə etmək hüququ verən nəzarət olunmayan iştirak payını hər bir əməliyyat üzrə fərdi qaydada a) ədalətli dəyərlə və ya b) əldə edilmiş müəssisənin xalis aktivlərində nəzarət olunmayan iştirak payına proporsional şəkildə qiymətləndirir. Mövcud iştirak paylarını əks etdirməyən nəzarət olunmayan iştirak payı ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir.

Qrup daxilindəki əməliyyatlar, bu əməliyyatlar üzrə qalıqlar, eləcə də Qrup şirkətləri arasında həyata keçirilən əməliyyatlar üzrə reallaşdırılmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmir. Bundan əlavə, reallaşdırılmamış zərərlər də çəkilmiş xərclər bərpa edilmədiyi halda maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Cəmiyyət və onun bütün törəmə müəssisələri Qrupun siyasətinə uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

Nəzarət olunmayan iştirak payı Qrupa birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələrinin və kapitalının bir hissəsini əks etdirir. Nəzarət olunmayan iştirak payı Qrupun kapitalının ayrıca komponentini formalaşdırır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş hər bir müəssisəsinin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Azərbaycan Respublikasında rəsmi pul vahidinin Azərbaycan manatı ("AZN") olmasına baxmayaraq, 21 saylı "Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri" Beynəlxalq Mühasibat Standartına ("BMS") və ona dair şərhlərə uyğun olaraq, Cəmiyyətin debitor borcları, gəlirləri, xərcləri və borc vəsaitlərinin böyük hissəsi ABŞ dolları ilə qiymətləndirildiyi, yarandığı, ödənildiyi və ya ölçüldüyünə görə Cəmiyyətin əməliyyat və təqdimat valyutası ABŞ dollarıdır ("ABŞ dolları"). Cəmiyyətin törəmə müəssisələrinin əməliyyat valyutası Azərbaycan manatıdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Qrupun təqdimat valyutası olan ABŞ dolları ("ABŞ dolları") ilə təqdim edilir.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Məzənə fərqindən yaranan gəlir və zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda "sair xalis gəlir/(zərər) kimi qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Qrup şirkətləri. Hər bir Qrup müəssisəsinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti (bu müəssisələrdən heç birinin əməliyyat valyutası hiperinflyasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə təqdimat valyutasına çevrilir:

(i) təqdim edilmiş hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, müvafiq hesabat dövrünün sonunda qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir;

(ii) gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadığı halda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir);

(iii) kapitalın komponentləri ilkin dəyərlə çevrilir; və

(iv) bütün məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

Xarici müəssisə və ya Qrupun əməliyyat və təqdimat valyutasından fərqli valyutadan istifadə edən törəmə müəssisə üzərində nəzarət itirildikdə, əvvəlki dövrlərdə sair məcmu gəlirlərdə tanınmış məzənnə fərqləri silinnmədən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi il üzrə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilir. Törəmə müəssisə üzərindəki nəzarəti itirmədən onu qismən satdıqda, yığılmış məzənnə fərqlərinin müvafiq hissəsi kapitalda qeyri-nəzarət payına yenidən təsnifləşdirilir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.8114 AZN (2021: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9265 AZN). Gəlir və xərclərin çevrilməsində istifadə olunan rəsmi orta valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.7921 AZN (2021: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 2.0099 AZN).

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri. Lisenziyanın alınmasından əvvəlki xərclər Cəmiyyətin xüsusi ərazidə kəşfiyyat işlərini aparmaq hüququnu əldə etdikdən öncə çəkilmiş xərclərə aiddir. Bu cür xərclərə kəşfiyyat məlumatının əldə edilməsi və bu məlumatın təhlili ilə bağlı xərclər daxil ola bilər. Bu cür xərclər çəkildiyi dövrdə xərclərə silinir.

Perspektiv obyektlərin və kəşfiyyat hüquqlarının əldə edilməsi üzrə məsrəfləri və kəşfiyyat və qiymətləndirmə əməliyyatlarında çəkilmiş xərcləri daxil edən kəşfiyyat obyektləri və icarələri üzrə məsrəflər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri kimi kapitallaşdırılır.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyəti aşağıdakıları daxil edir:

- Tarixi kəşfiyyat məlumatlarının tədqiqi və təhlili;
- Geofiziki tədqiqat vasitəsilə kəşfiyyat məlumatlarının toplanması;
- Qazma prosesinin tədqiqi və seçmə;
- Ehtiyatların keyfiyyətinin və həcminin müəyyən edilməsi və tədqiqi;
- Nəqliyyat və infrastruktur tələblərinin təhlili;
- Dağ-mədən və maliyyə tədqiqatının aparılması.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində gələcək dövrlərə keçirilir və kommersiya ehtiyatlarının müəyyən edilənə qədər və ya müəyyənləşdirmə prosesi başa çatana qədər silinir.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilməsi 6 saylı "Mineral resursların işlənməsi və qiymətləndirilməsi" adlı BMHS-də verilən dəyərsizləşmə göstəricilərinə uyğun olaraq aparılır. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya xərci hesablanmır.

Kommersiya baxımından effektiv ehtiyatlar müəyyən edildikdən və onların işlənilməsinə razılıq verildikdən sonra kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri dəyərsizləşmə üzrə sınaqdan keçirilir və əsas vəsaitlərin tərkibində tikilməkdə olan aktivlərə köçürülür.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə üzrə kapitallaşdırılmış məsrəflər üçün hər bir hesabat tarixində əvvəlki dövrdə tanınmış dəyərsizləşmə zərərlərinin artıq mövcud olmaması və ya azalmasının hər hansı əlamətinin olub-olmamasını müəyyənləşdirmək üçün qiymətləndirmə aparılır. Bu cür əlamət mövcud olduqda, Cəmiyyət bərpa edilə bilən məbləği hesablayır.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə üzrə məsrəflər tikilməkdə olan aktivlərə köçürüldükdən sonra, tikili, quraşdırılma və infrastruktur obyektlərinin tamamlanması üzrə bütün məsrəflər tikilməkdə olan aktivlər daxilində kapitallaşdırılır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Kommersiya hasilatı başlayan zaman, öncə kapitallaşdırılmış kəşfiyyat, qiymətləndirmə və işlənilmə xərcləri istehsal mədənlərinə köçürülür və istehsal vahidi əsasında mədən əmlakının kommersiya ehtiyatları üzrə tükənməyə silinir.

Ehtiyatların artımı ilə nəticələnəcəyi gözlənilən potensial mineral ehtiyatların qiymətləndirilməsi ilə bağlı kommersiya hasilatın başlanması tarixindən sonra çəkilmiş kəşfiyyat və qiymətləndirmə üzrə məsrəflər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri kimi kapitallaşdırılır. Ehtiyat artımının sübutu mövcud olduqda, bu cür xərclər üzrə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır və İstehsal mədənlərinə köçürülür.

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

Əsas vəsaitlərlə bağlı sonrakı xərclər müvafiq olaraq aktivin balans dəyərində və ya ayrıca aktiv kimi yalnız o halda tanınır ki, həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Qrupa daxil olması ehtimal edilsin və onun dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilsin.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Tikilməkdə olan aktivlər. Tikilməkdə olan aktivlər yataqların işlənməsi, binaların, infrastrukturun, maşın və avadanlıqların tikintisi ilə birbaşa bağlı olan xərclərdən ibarətdir.

Aktivin tikintisi başa çatdırıldıqdan və istifadəyə verildikdən sonra aktivlə bağlı xərclər əsas vəsaitlərin tərkibində müvafiq aktivlər qrupuna köçürülür. Bu aktivlərin amortizasiyası həmin aktivlər təyinatı üzrə istifadəyə hazır olduqda başlayır.

İstehsal mədənləri. Əsas vəsaitlərə, həmçinin yığılmış amortizasiya və mümkün dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla, ilkin dəyərlə uçota alınan mədənlərin istismarı ilə bağlı aktivlər daxildir. Mədənlərin istismarı ilə bağlı aktivlər qızıl hasilatının iqtisadi rentabelliyi zamanı kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərindən köçürülür, yaxud işlənmə və hasilat mərhələsində yaranır. Mədənlərin istismarı ilə bağlı aktivlərə qazma xərcləri, sahənin bərpası üzrə təxmin edilən xərclər, tullantıların daşınma xərcləri və mədən tikintisi xərcləri daxildir.

İstehsal mədənləri istehsal vahidi metodu əsasında tükənməyə silinir. İstehsal vahidi metodunu tətbiq edərkən tükənmə, mövcud qurğulardan və istismar üsullarından istifadə etməklə mədənlərdən çıxarıla biləcəyi təxmin edilən ehtiyatlara əsasən cari və gələcək dövrlərdə gözlənilən ümumi hasilatın nisbəti kimi hesablanır.

Köhnəlmə və tükənmə. İstehsal mədənləri daxilində mədənin işlənməsi üzrə yığılmış xərclər müvafiq mədənin iqtisadi baxımdan bərpa edilə bilən ehtiyatları üzrə istehsal vahidi əsasında tükənməyə silinir, lakin istifadə müddəti yatağın istifadə müddətindən qısa olan aktivlər üzrə tükənmə istifadə müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə hesablanır.

Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yeni əsas vəsaitlərin təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərinədək azaltmaqla hesablanır:

	Faydalı istifadə müddəti
Tikililər	13 il
Nəqliyyat vasitələri	3 - 4 il
Maşın və avadanlıqlar	4 il
Mebel və digər avadanlıqlar	4 - 5 il
Kompüter avadanlığı	3 - 4 il

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Qrup tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Tullantıların daşınması xərcləri. Çöküntülərin və dağ-mədən işləri ilə əlaqədar digər istehsalat tullantılarının daşınması mədənin ilkin işlənməsi zamanı mineral filiz yatağına çıxış əldə etmək üçün tələb olunur. Bu fəaliyyətə birbaşa aid edilən xərci, mədən kommersiya hasilatına hazır hesab edilənədək, istehsal mədən aktivləri daxilində tam olaraq kapitallaşdırılır. Bu, investisiyadan yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti daxilində genişlənən əsaslı məsrəflər kimi təsnif edilir.

Mədən kommersiya hasilatına hazır olduqdan sonra istehsalat tullantılarının daşınması süxurların kəsilməsi hesab olunur.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İstehsalat tullantılarının daşınması cari dövrdə hasil edilən filizə çıxışı asanlaşdırdıqda, istehsalat tullantılarının hasilat mərhələsində daşınması üzrə xərclər BMS 2-yə *"Mal-material ehtiyatları"* uyğun olaraq, Qrupun konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatında əməliyyat məsrəfləri kimi göstərilir.

Hasilat mərhələsində tullantıların daşınması ehtiyatların yaranması və gələcək dövrlərdə filizə çıxışın asanlaşması ilə nəticələndikdə, istehsalat tullantılarının daşınması ilə əlaqəli xərclər iki element arasında bölüşdürülür. Gələcək filiz hasilatına fayda gətirən hissə tullantıların daşınması və işlənmə üzrə kapital xərclərin tərkibində kapitallaşdırılır. Kapitallaşdırılacaq məbləği xüsusi olaraq müəyyən etmək mümkün olmadıqda o, cari istehsalat tullantılarının həcmini bütöv yatağın müəyyən edilmiş komponenti üzrə gözlənilən həcmi ilə müqayisə etməklə müəyyən edilir. Komponentlər mədənin istismar planına əsasən müəyyən edilən bütöv yatağın xüsusi həcmindən ibarətdir.

Müəyyən hallarda, hasilatın olmaması və ya az həcmdə olmasına baxmayaraq, böyük həcmli istehsalat tullantılarının daşınması baş verə bilər.

İstehsalat tullantılarının daşınması ilə bağlı kapitallaşdırılmış bütün məbləğlər istehsal vahidi metodu ilə onların aid olduğu yatağın komponentinin filiz ehtiyatlarına əsasən amortizasiya olunur.

Mədənin xidmət müddəti planına edilən dəyişikliklərin istehsalat tullantılarının daşınması və ya komponent üçün qalıq ehtiyatları üzrə gözlənilən xərclərə təsiri gələcək dövrlərə tətbiq edilməklə proqnozda dəyişiklik kimi əks etdirilir.

İstifadə hüquqlu aktivlər. Qrup müxtəlif ofis binaları, anbarlar, mənzillər və nəqliyyat vasitələri icarəyə götürür.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan aktivlər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərlə qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər, və
- aktivin icarə müqaviləsinin şərtlərinə görə tələb olunan vəziyyətə qaytarılması xərcləri.

İstifadə hüquqlu aktivlər adətən onların faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Qrup alış imkanının icrasından əsaslandırılmış şəkildə əmin olduqda, istifadə hüquqlu aktivi əsas aktivin faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edir. İstifadə hüquqlu aktivlərin amortizasiyası onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt metodu ilə aşağıdakı kimi hesablanır:

	Faydalı istifadə müddəti
Ofis binaları	3 - 5 il
Anbarlar	3 - 5 il
Mənzillər	5 il
Nəqliyyat vasitələri	2 il

Qeyri-maddi aktivlər. ASM-ə uyğun olaraq, Cəmiyyət əvvəlki podratçılardan dağ-mədən və kəşfiyyat işlərinin aparılması hüququnu özündə ehtiva edən aktivlər qrupu satın almışdır.

Dağ-mədən və kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları ilkin olaraq maya dəyərində tanınır. Maya dəyəri aktivlər qrupunun əldəolunma xərclərini dağ-mədən və kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqlarına (əldəetmə tarixində onların nisbi ədalətli dəyərinə əsasən) bölüşdürməklə müəyyən edilmişdir.

Dağ-mədən işlərinin aparılması hüquqları potensial mineral ehtiyatların və yığılmış tükənmənin qiymətləndirilməsindən irəli gələn dəyərsizləşmə üçün ehtiyat çıxılmaqla, maya dəyərində uçota alınır. Kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maya dəyərində uçota alınır. Kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları tükənməyə silinmir. Dağ-mədən işlərinin aparılması hüquqları müvafiq sahənin cəmi ehtiyatları üzrə istehsal vahidi əsasında tükənməyə silinir. Tükənmə müvafiq sahənin istehsal mərhələsinə start verildikdə başlayır.

Cəmiyyət dağ-mədən və kəşfiyyat işlərinin aparılması hüququnun bərpa dəyərinin müəyyənləşdirilməsi üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelini tətbiq etmişdir və mədənlər üzrə gözlənilən gələcək pul axınlarını mədənlərin xidmət müddəti planlarına əsasən hesablamışdır. Gözlənilən gələcək pul axınları əldə olunma tarixinə mədənin xidmət müddəti planını istifadə edərək gələcək hasilatın, əmtəə qiymətlərinin, əməliyyat məsrəflərinin və əsaslı məsrəflər üzrə proqnozların hesablanmasına əsaslanır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Cəmiyyətin digər qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatı və lisenziyalardan ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Proqram təminatı ilə əlaqəli xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkilmiş xərclərdən artıq əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi ehtimal edilmədiyi halda, çəkildiyi zaman xərcə silinir.

Qeyri-maddi aktivlər onların faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir

Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri istifadə dəyəri və satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri arasında daha böyük olan dəyərə silinir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Hər bir hesabat dövründə Cəmiyyət pul vəsaitləri yaradan vahid ("CGU") daxilində aktivin və ya aktivlər qrupunun dəyərsizləşməsinə dair əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcud olduqda, Cəmiyyət CGU-nun bərpa edilə bilən dəyərini hesablayır və onu CGU-nun balans dəyəri ilə müqayisə edir. CGU-nun bərpa edilə bilən dəyəri onun satış məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olarsa, dəyərsizləşmə zərəri dövr ərzində konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. İstifadə dəyərini müəyyən edərkən proqnozlaşdırılan gələcək pul axınları pulun zaman dəyərinin cari bazar qiymətləndirməsini və aktivlərə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsindən istifadə etməklə diskontlaşdırılır. Pul axınları CGU-nun sonradan satışı da daxil olmaqla, onun davam edən istifadəsindən əldə edilməsi gözlənilən diskont edilmiş gələcək pul axınlarının ən dəqiq təxminlərinə əsaslanır.

Əvvəllər tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin artıq mövcud olmaması və ya azalmasına dair əlamətlər olduqda, dəyərsizləşmənin bərpası hər bir hesabat dövründə qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmənin bərpası əlamətləri mövcud olduqda, bərpa edilə bilən dəyər hesablanır. Bərpa edilə bilən dəyər balans dəyərindən artıq olarsa, CGU-nun balans dəyəri amortizasiya çıxılmaqla oun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər artırılır. Artırılmış balans dəyəri əvvəlki illərdə CGU üzrə heç bir dəyərsizləşmə zərəri tanınmayacağı halda müəyyən ediləcək balans dəyərindən artıq ola bilməz. Dəyərsizləşmə zərərinin bərpası onun müəyyən edildiyi dövrdə konsolidasiya edilmiş edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda gəlir kimi tanınır.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivi satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılanması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir; (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir).

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc vəsaitləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil deyil.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdıran dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. Alınmış və ya yaradılmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (POCI) üzrə effektiv faiz dərəcəsinə ilkin tanınma zamanı kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilir, yəni, effektiv faiz dərəcəsi müqavilə üzrə pul axınlarına əsasən deyil, ilkin tanınma zamanı gözlənilən gələcək pul axınlarına əsasən hesablanır.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL-də əks etdirilən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə sübut edilir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən ("FVOCI") borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Qrupun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Qrupun həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Qrup maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri kateqoriyasına təsnifləşdirir. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Qrupun biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Qrupun pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Qrupun məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanılması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Qrupun həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Qrupun nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar, aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları və aktivlərin idarə edilməsi menecerlərinə ödənişlərin sxemi daxildir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Qrup pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili). Asılı törəmə alətli maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərinnden ibarət olub-olmadığını müəyyən etmək üçün belə aktivlər məcmu şəkildə nəzərdən keçirilir. Belə bir qiymətləndirmə apararkən Qrup müqavilə üzrə pul axınlarının əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yeni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivi FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilməlidir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Qrup cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Qrup amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Qrup hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və maliyyə və müqavilə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərlərini tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri və müqavilə aktivləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Qrupun bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Cəmiyyət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Qrup müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Qrup maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Qrup ilə onun əvvəlki kreditorları arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul və banklardakı tələbli depozitlər daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonradan isə GKZ modeli ilə müəyyən edilən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır (Qeyd 3-də "Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat" bölməsinə baxın).

Ticarət və digər kreditor borcları. Ticarət kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi zaman hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır.

Borc vəsaitləri. Borc vəsaitləri ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya edilmiş dəyərdə tanınır.

Borclar üzrə məsrəflərin kapitallaşdırılması. Ədalətli dəyərlə tanınmayan və təyinatı üzrə istifadəyə və ya satışa hazır vəziyyətə gətirilməsi üçün əhəmiyyətli vaxt tələb edilən aktivlərin (kvalifikasiya olunan aktivlər) alınması, inşası və ya istehsalına birbaşa aid edilən ümumi və müəyyən edilmiş məqsədlər üçün cəlb edilmiş borclar üzrə məsrəflər həmin aktivlərin ilkin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılmalıdır.

Kapitallaşdırma aşağıdakı hallarda başlanır: (a) kvalifikasiya olunan aktivlər üzrə məsrəflər yarandıqda; (b) borclar üzrə məsrəflər yarandıqda; və (c) aktivin təyinatı üzrə istifadəyə və ya satışa hazır vəziyyətə gətirilməsi üçün lazım olan fəaliyyətlər həyata keçirildikdə.

Borclar üzrə məsrəflərin kapitallaşdırılması aktivlərin tamamilə istifadəyə və ya satışa hazır vəziyyətə gətirildiyi tarixədək davam edir.

Qrup kvalifikasiya olunan aktivlər üzrə kapital məsrəfləri çəkməyəcəyi halda, qaçınması mümkün olan borclar üzrə məsrəfləri kapitallaşdırır. Kvalifikasiya olunan aktivin alınması üçün vəsaitlərin borc götürüldüyü hallar istisna olmaqla, kapitallaşdırılmış faiz xərcləri Qrupun maliyyələşdirmə xərclərinin orta dəyəri ilə hesablanır (kvalifikasiya olunan aktivlər üzrə xərclərə orta çəkili faiz xərcləri tətbiq edilir). Bu baş verdikdə, həmin borcların müvəqqəti investisiyasından yaranan hər hansı investisiya gəlirləri çıxılmaqla, dövr ərzində müəyyən edilmiş borclar üzrə çəkilmiş faktiki xərclər kapitallaşdırılır.

İcarə öhdəlikləri. İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- İcarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (mahiyyətcə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- Qrupun əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış imkanının istifadə ediləcəyi qiyməti, və
- icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğvetmə imkanını istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İcarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi imkanları Qrupun bir sıra icarə müqavilələrində nəzərdə tutulur. Bu şərtlər Qrupun fəaliyyətində istifadə etdiyi aktivlərin idarə edilməsində əməliyyat çevikliyinin artırılması məqsədilə tətbiq edilir. İcarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi imkanlarının böyük hissəsi müvafiq icarəyə verən tərəfindən deyil, yalnız Qrup tərəfindən icra edilə bilər.

İcarə müddətinin uzadılması imkanı (və ya icarənin ləğv edilməsi imkanının istifadə müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslandırılmış şəkildə əminlik olduqda, icarə müddətinə daxil edilir. İcarə müddətinin uzadılmasına dair əsaslandırılmış əminlik olduğu halda, uzadılma imkanının istifadəsi ilə bağlı aparılacaq icarə ödənişləri də öhdəliyin qiymətləndirilməsinə daxil edilir.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda (bu, adətən Qrupun icarə müqavilələri ilə bağlı baş verir), Qrupun borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi Qrupun istifadə hüquqlu aktivin dəyərinə bərabər dəyərdə aktiv əldə etməsi üçün oxşar iqtisadi mühitdə eyni müddət, təminat və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsini müəyyən etmək üçün Qrup:

- mümkün olduqda, üçüncü tərəfdən əldə etdiyi son maliyyələşdirməni ilkin məlumat kimi istifadə edir və üçüncü tərəfdən maliyyələşdirmənin əldə edildiyi dövrdən onun şərtlərindəki dəyişiklikləri nəzərə alaraq ona düzəliş edir,
- kredit riskinə uyğun düzəliş edilmiş risksiz faiz dərəcəsindən başlayan toplama yanaşmasından istifadə edir, və
- icarə müqaviləsinin xüsusiyyətlərinə (məs.: icarə müddəti, ölkəsi, valyutası və təminatı) uyğun düzəlişlər edir.

İcarə ödənişləri əsas və maliyyə xərclərinə ayrılır. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə daimi olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün ümumi icarə müddətində mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Avadanlıq və nəqliyyat vasitələrinin qısamüddətli icarəsi və bütün azdəyərli aktivlərin icarəsi üzrə ödənişlər düz xətt metoduna əsasən mənfəət və zərərdə xərc kimi tanınır. Qısamüddətli icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarə müqavilələridir.

Biznes olmayan aktivlər qrupunun alınması. Cəmiyyət biznes olmayan aktivlər qrupunu əldə etdikdə, əldəetmə dəyərini əldə olunan aktivlər qrupunun fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan BMHS-də qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- Müəssisə ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli dəyərlə qiymətləndirilmiş aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan aktivlər qrupunun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsasən bölüşdürür.

Mənfəət vergisi. Hazırki maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar ödəniləcək və ya geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Texirə salınmış vergi qalıqları qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Qrupun qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik vergi orqanları tərəfindən Qrupun vergi mövqeyinin mübahisələndirildiyi halda əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal edərsə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır. Faiz və cərimələr istisna olmaqla, qeyri-müəyyən vergi mövqeləri üzrə düzəlişlər mənfəət vergisi xərci kimi qeydə alınır. Faiz və cərimələr ilə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqeləri üzrə düzəlişlər müvafiq olaraq xalis maliyyə xərcləri və sair gəlirlər/(zərərlərin) tərkibində qeyd alınır.

Əlavə dəyər vergisi. Vergi tutulan əməliyyatın vaxtı təqdim edilən mallar (işlər və xidmətlər) üçün ödəmənin aparıldığı vaxtdır. Ödəmə aşağıdakı vaxtda aparılmış sayılır:

- pul vəsaitini aldığı, nağdsız ödəmədə isə pul vəsaitinin bankda onun hesabına və ya sərəncamçısı ola biləcəyi hesaba, yaxud göstərilən vəsaiti almaq hüququna malik olacağı hesaba daxil olduğu vaxt;
- qarşılıqlı hesablaşmalar aparıldıqda öhdəliyin ləğv edildiyi və ya ödənildiyi vaxt;
- malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi üzrə yaranan debitor borclar üzrə – iddia müddətinin bitdiyi vaxt;
- natura şəklində aparıldıqda, habelə barter edildikdə – aktivlərin əldə edildiyi (barter edildiyi) vaxt;
- əvəzsiz təqdim edildiyi hallarda təqdimetmənin həyata keçirildiyi vaxt;
- tələb hüququ güzəşt edildikdə – güzəşt edilən məbləğ üzrə tələb hüququnun güzəşt edildiyi vaxt.

Ödəmə malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsinədək həyata keçirildikdə, vergi tutulan əməliyyatın vaxtı ödəmənin həyata keçirildiyi vaxt sayılır. Vergi tutulan əməliyyat üçün iki və ya daha çox ödəmə aparılırsa, hər ödəmə ödəniş miqdarında ayrıca əməliyyat üçün həyata keçirilmiş sayılır. Alınmış avans ödəmələri üzrə elektron qaimə-faktura verilməsinə yol verilmir.

Ümumiyyətlə, ödənilmiş ƏDV məbləğləri vergi hesab fakturaları alındıqdan sonra satışdan hesablanan əlavə dəyər vergisi ilə əvəzləşdirilə bilər. Vergi orqanları ƏDV-nin xalis məbləğdə ödənilməsinə icazə verir. Satış və alışlar üzrə ƏDV konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə qeydə alınır və ayrıca olaraq aktiv və öhdəlik kimi göstərilir.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və mümkün xalis satış dəyərindən daha az olan dəyərdə tanınır. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri orta çəkili dəyər metodu ilə müəyyən edilir. Hazır məhsul və hazırlanmaqda olan məhsulların maya dəyərinə borc vəsaitləri üzrə xərclər istisna olmaqla, xammal, birbaşa işçi qüvvəsi və müvafiq istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir. Mümkün xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, adi fəaliyyət gedişində təxmin edilən satış qiymətidir.

Hazır məhsul şlam, topa aşındırmada olan filiz və filiz anbarında olan filiz ilkin dəyər və mümkün xalis satış dəyərindən ən aşağı olanı ilə qiymətləndirilir və hesablanır. Mümkün xalis satış dəyəri məhsul emal edilib satılanda müəssisənin reallaşdırılmasını gözlədiyi məhsulun təxmin edilmiş gələcək satış qiymətindən məhsulu tamamlayıb satışa çıxarmaq üçün təxmin edilən xərcləri çıxmaqla müəyyən edilir. Pulun zaman dəyərindəki fərq əhəmiyyətli olduqda, bu gələcək qiymətlər və tamamlama üçün xərclər diskont edilir.

Hazır məhsul emal olunmuş və əyarı müəyyən edilmiş, beynəlxalq qızıl bazarlarında külçə şəklində satıla bilən qiymətli ərintilərdən ibarətdir. Topa aşındırmada olan filiz frezləmə və ya emal əməliyyatları aparılan obyektlərdə əməliyyat sxeminə salınmış materiallardan və emal ediləcək ərintilərdən ibarətdir və ilkin dəyər və mümkün xalis satış dəyərindən ən aşağı olanı ilə qiymətləndirilir. Hazır məhsul üzrə xərclər birbaşa istehsal xərclərindən (dağ-mədən işləri, dağıtma və emal və sahə üzə inzibati xərclər) və bölüşdürülmüş dolayı xərclərdən (hasilat əldə edilən mədən aktivlərinin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası) ibarətdir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Filiz anbarında olan filiz ehtiyatda saxlanılan filizdən ibarətdir və ilkin dəyər və mümkün xalis satış dəyərindən ən aşağı olanı ilə qiymətləndirilir. Filiz anbarında olan filiz üzrə xərclər birbaşa hasilat xərclərindən ibarətdir (dağ-mədən, mədən partlatma və daşınma xərcləri daxil olmaqla). Filiz ehtiyatlarının hesabat tarixindən 12 ay sonra emal edilməsi gözlənilmədikdə, onlar uzunmüddətli aktivlərə aid edilir və mümkün xalis satış dəyəri pul axınlarının diskontlaşdırılması metodu ilə hesablanır.

Mal-material ehtiyatları üzrə xərclər satılmış qızıl unsiyaları əsasında əməliyyatlara aid edilir. Qrup mütəmadi şəkildə faktiki qızıl hasilatı və əməliyyat planlarına əsasən əməliyyatlara və mal-material ehtiyatlarının balans dəyərinə aid edilən xərclərin müəyyən edilməsində istifadə edilmiş təxminləri qiymətləndirir və dəqiqləşdirir.

Mal-material ehtiyatları əməliyyatlarda istifadə olunan yanacaq, kimyəvi vasitələr, reagentlər, ehtiyat hissələri və xammaldan ibarətdir və ilkin dəyər və əvəzetmə dəyərindən ən aşağı olanı ilə və ehtiyac yarandıqda aşınma ehtiyatı çıxılmaqla qiymətləndirilir.

Verilmiş avanslar. Verilmiş avanslar dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla maya dəyərində qeydə alınır. Verilmiş avanslar üzrə mal və ya xidmətlərin bir ildən sonra əldə edilməsi nəzərdə tutulduqda, yaxud bu avanslar ilkin uçot zamanı uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdiriləcək aktivə aid olduqda uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilir. Aktivin alınması üçün verilmiş avanslar Qrup bu aktiv üzərində nəzarəti əldə etdikdə və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Qrupa daxil olacağı ehtimal edildikdə aktivin qalıq dəyərinə köçürülür. Verilmiş digər avanslar onların aid olduğu mal və ya xidmətlər əldə edildikdə mənfəət və ya zərərə silinir. Verilmiş avanslarla bağlı aktivlər, mal və ya xidmətlərin əldə edilməməsi gözlənildikdə, həmin avansların qalıq dəyəri balansdan silinir və müvafiq dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar. Hazırkı maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsinə mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəflə münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə yönəldilir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər. Əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər. Öz xüsusiyyətinə görə əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar bir-birindən asılı olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlar hesab oluna bilməz.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərə yaradan resursların istifadə ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar vergidən əvvəlki faiz dərəcəsini istifadə etməklə öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəlki faiz dərəcəsi pulun zaman dəyəri üzrə cari bazar qiymətləndirmələrini və həmin öhdəliklə bağlı riskləri əks etdirir. Zamanın keçməsi ilə əlaqədar ehtiyat üzrə artım maliyyə məsrəflərinin tərkibində faiz xərcinə aid edilir.

Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi. Qrup mədənlərin işlənməsi və müvafiq obyektlərin quraşdırılması və istifadəsi zamanı mədənlərdə və əlaqəli hasilat obyektlərində aparılacaq bərpa işləri üzrə gələcək xərclər üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelinə əsasən tam ehtiyat yaradır. Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi 2028-ci ildən 2030-cu ilədək olan dövr ərzində (bu dövrdə istehsal mədən obyektlərinin fəaliyyəti dayandırılması gözlənilir) çəkilməsi gözlənilən mədən sahələri ilə bağlı bərpa işləri üzrə xərclərin cari dəyərini ifadə edir.

Öhdəlik əsasən mədən aktivləri quraşdırılanda və ya hasilat sahəsində mədən sahəsinə və ya mühitə ziyan vurulanda yaranır. Öhdəlik ilkin olaraq tanındıqda, təxmin edilən xərclərin cari dəyəri əlaqəli mədən aktivlərinin balans dəyərini artırmaqla bu şərtlə kapitallaşdırılır ki, həmin xərclər adi olduğu filizin hasilatından öncə çəkilsin. Vaxt keçdikcə diskontlaşdırılmış öhdəlik cari bazar qiymətləndirilmələrini və öhdəlik üzrə xüsusi riskləri əks etdirən diskont dərəcələri əsasında cari dəyərdə deyişikliyin edilməsi üçün artırılır.

Diskontun amortizasiyası Qrupun konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatında maliyyə məsrəfləri kimi tanınır. Əlavə ziyan və ya bərpa işləri üzrə xərclərdə dəyişikliklər yarandığı zaman bərpa öhdəliyi və müvafiq aktivlər üzrə əlavələr və ya xərclər kimi tanınır. Bərpa işləri üzrə öhdəlikdə azalmalar və müvafiq olaraq bərpa olunan aktivdən tutulmalar aktivin balans dəyərindən artıq ola bilməz. Artıq olarsa, balans dəyərini üstələyən məbləğ dərhal Qrupun konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatında əks etdirilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Qiymətləndirmədə dəyişiklik bərpa işləri üzrə öhdəlikdə artım və müvafiq olaraq aktivin balans dəyərinə əlavələr ilə nəticələndikdə, Qrup bütövlükdə aktivin dəyərsizləşməsi əlamətinin olub-olmamasını nəzərdən keçirməli və BMS 36-ya uyğun olaraq dəyərsizləşmə testi aparmalıdır. İşlənmiş mədənlər üzrə ətraf mühitin bərpası öhdəlikləri çıxılmaqla yenidən baxılmış mədən aktivləri bərpa edilən dəyərdən artıq olduqda, artımın bu hissəsi birbaşa xərclərə aid edilir. Bağlı sahələr üçün, təxmin edilmiş xərclərdə dəyişikliklər dərhal Qrupun konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatında tanınır.

Gəlirlərin tanınması. Gəlir Qrupun adi fəaliyyəti zamanı yaranır. Gəlir əməliyyat qiymətinin məbləğində tanınır. Əməliyyat qiyməti vəd verilmiş mal və xidmətlər üzrə nəzarətin alıcıya ötürülməsi müqabilində üçüncü tərəflərin adından alınan məbləğlər istisna olmaqla, Qrup tərəfindən əldə ediləcəyi gözlənilən ödənişlərdir. Gəlir güzəştlər, geri qaytarılmış mallar, əlavə dəyər vergisi və digər oxşar icbari ödənişlər çıxılmaqla tanınır.

Alınacaq məbləğ Qrupun qeyri-şərti sayılan məbləğini təmsil edir (yeni məbləğin ödənilməsindən əvvəl, yalnız müəyyən müddətin keçməsi tələb olunur).

Qızıl və gümüş külçələrin satışı. Qızıl və gümüş külçələrin satışından əldə edilən gəlirlər mülkiyyət hüququ ilə bağlı əhəmiyyətli risklərin və faydaların alıcıya keçdiyi və satış qiymətlərinin və əyarın müəyyən olduğu və ya dəqiq şəkildə ölçülməsi mümkün olduğu zaman tanınır. Əyar təhlilinin nəticələri ərintidə qızılın və gümüşün miqdarını göstərir, bunun da qiyməti hər bir metalın bazar kotirovkaları əsasında müəyyən edilir. Qızıl ilə birlikdə istehsal olunan gümüşün ərintidə miqdarı əlavə məhsul hesab edilir və gəlirlərdə tanınır.

Dövlət subsidiyaları. Dövlət subsidiyaları onların alınacağına əsaslı əminlik olduqda ədalətli dəyərlə tanınır. Dövlət subsidiyaları aid olduğu xərclərlə birlikdə ümumi şəkildə təqdim olunur.

İşçi heyəti ilə bağlı ödənişlər. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn, səhiyyə və uşaq bağçası xidmətləri) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır. Qrupun sosial ayırmalardan başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Səhm üzrə qazanc. Səhm üzrə qazanc Qrupun səhmdarlarının payına düşən mənfəət və ya zərəri hesabat ili ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayına bölməklə hesablanır.

Seqmentlər üzrə hesabat. Əməliyyat seqmentləri haqqında hesabat Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsə təqdim edilən daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs vəsaitlərin seqmentə bölüşdürülməsi və əməliyyat seqmentlərinin fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Gəliri, mənfəət və ya zərəri yaxud aktivləri əməliyyat seqmentlərinin məcmu gəliri, mənfəət və ya zərəri yaxud aktivlərinin ən azı on faizini təşkil edərsə, hesabat verilməli seqmentlər üçün məlumat ayrıca təqdim edilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılmasından sonra onlara dəyişikliyin edilməsi. Buraxıldıqdan sonra hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına edilmiş hər hansı dəyişiklik Qrupun rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənməlidir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Şirkət adi fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti. Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalar əsasən onların istifadəsi nəticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydaların azaldılmasına gətirib çıxarır. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Qrupa iqtisadi səmərə gətirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş hər bir müəssisəsinin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Azərbaycan Respublikasında rəsmi pul vahidinin Azərbaycan manatı ("AZN") olmasına baxmayaraq, 21 saylı "Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri" Beynəlxalq Mühasibat Standartına ("BMS") və ona dair şərhlərə uyğun olaraq, Cəmiyyətin debitor borcları, gəlirləri, xərcləri və borc vəsaitlərinin böyük hissəsi ABŞ dolları ilə qiymətləndirildiyi, yarandığı, ödənildiyi və ya ölçüldüyünə görə Cəmiyyətin əməliyyat və təqdimat valyutası ABŞ dollarıdır ("ABŞ dolları"). Cəmiyyətin törəmə müəssisələrinin əməliyyat valyutası Azərbaycan manatıdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Qrupun təqdimat valyutası olan ABŞ dolları ("ABŞ dolları") ilə təqdim edilir.

İcarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi imkanları. Əsas vəsaitlərin icarəsi ilə bağlı Qrupun bir sıra müqavilələrində icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi imkanları nəzərdə tutulur. Bu imkanlar Qrupun fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə edilməsində əməliyyat çevikliyinin artırılması məqsədilə tətbiq edilir. İcarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi imkanlarının böyük hissəsi müvafiq icarəyə verən tərəfindən deyil, yalnız Qrup tərəfindən icra edilə bilər.

İcarə müddətini müəyyən edərkən rəhbərlik icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi imkanlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimul yaradan bütün fakt və şəraiti nəzərə alır. İcarənin uzadılması imkanı (və ya icarənin ləğv edilməsi imkanının istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda, icarə müddətinə daxil edilir.

Ofis binaları və anbarların icarəsi üçün adətən aşağıdakılar ən mühüm amillər hesab olunur:

- İcarənin ləğv edilməsi (və ya uzadılmaması) üçün əhəmiyyətli cərimələr müəyyən olunduqda, Qrupun icarənin uzadılacağından (və ya ləğv edilməyəcəyindən) əsaslı şəkildə əmin olması.
- İcarəyə götürülmüş aktivin əsaslı təmiri üzrə hər hansı kapitallaşdırılmış xərclərin əhəmiyyətli son qalıq dəyərinə malik olacağı gözlənildikdə, Qrupun icarənin uzadılacağından (və ya ləğv edilməyəcəyindən) əsaslı şəkildə əmin olması.
- Digər hallarda Qrup, əvvəlki dövrlərdə icarə müddətini, eləcə də icarəyə götürülmüş aktivin əvəz edilməsi üçün normal iş prosesində tələb olunan xərcləri və fəaliyyət pozuntuları kimi digər amilləri nəzərdən keçirir.

Qrup normal iş prosesində əhəmiyyətli xərclər və fəaliyyət pozuntuları olmadan aktivləri əvəz etmək imkanına malik olduğuna görə ofis binaları və nəqliyyat vasitələrinin icarəsi zamanı müqavilənin uzadılması imkanının əsas hissəsi icarə öhdəliyində əks etdirilməmişdir.

İcarə müqavilələrinin müddəti ilə bağlı rəhbərliyin təxminləri 10% fərqlənsəydi, 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə icarə öhdəliyi 397 / 319 min ABŞ dolları artardı / azalardı (2021: 365 / 372 min ABŞ dolları artardı / azalardı).

Aktivlərin CGU-lar üzrə qruplaşdırılması. CGU digər aktivlər və ya aktivlər qrupu üzrə pul axınlarından əhəmiyyətli dərəcədə müstəqil olan pul axınları yaradan müəyyən edilə bilən ən kiçik aktivlər qrupudur. Aktivlərin CGU-lar üzrə qruplaşdırılması mülahizəyə əsasən aparılır.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində rəhbərlik aktivlərin CGU-lar üzrə qruplaşdırılması ilə bağlı öz təxminlərinə dəyişiklik etmişdir. 2021-ci ilə qədər Çovdar və onun yaxınlığında yerləşən cinah yataqlar ayrıca CGU hesab olunurdu. 2021-ci ildə müstəqil məsləhətçi şirkət tərəfindən yekun texniki-iqtisadi əsaslandırma hesabatının hazırlanmasından sonra rəhbərlik yalnız Çovdar yatağına əhəmiyyətli kapital qoyuluşları etmək və onun yaxınlığında yerləşən yataqların müstəqil şəkildə iqtisadi səmərəsizliyini nəzərə alaraq onların cinah yataqlar kimi istismara cəlb edilməsi qərarına gəlmişdir. Yuxarıda göstərilənləri, istismar əlaqələrini və sinerjiləri nəzərə alaraq, 2021-ci ildən başlayaraq Çovdar yatağı Tülallar, Ağyoxuş 1, Ağyoxuş 2, Ağyoxuş 3 və Mərəh yataqları ilə birlikdə bir CGU - Çovdar İnteqreolunmuş Regional Emal Sahəsi kimi nəzərə alınmışdır.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

CGU-lar ayrıca nəzərə alınsaydı, 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabata təsiri aşağıdakı kimi olardı:

- Tükənmə xərci 6,404 min ABŞ dolları artardı;
- Dəyərsizləşmə xərci 411 min ABŞ dolları artardı;
- Satışların maya dəyəri 2,227 min ABŞ dolları artardı.

İnteqreolunmuş CGU-nu qiymətləndirmək qeyri-mümkün olduğundan gələcəkdə onun effekti açıqlanmır.

Hasilatın başlanma tarixi. Cəmiyyət hər bir işlənən/tamamlanmamış mədənin mərhələsini onun nə vaxt hasilat mərhələsinə keçəcəyini təyin etmək üçün qiymətləndirir. Bu, mədən əsasən tamamlanmış və təyinatı üzrə istifadə olunması üçün hazır olduğu zaman baş verir. Başlanma tarixinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən meyarlar hər bir işlənən/tamamlanmamış mədən layihəsinin spesifik xüsusiyyəti, məsələn layihənin mürəkkəbliyi və onun yerləşmə ərazisi əsasında müəyyənləşir. Cəmiyyət hasilat mərhələsinin nə vaxt başlanmış hesab ediləcəyini qiymətləndirmək məqsədilə, müxtəlif münasib meyarları nəzərdən keçirir. Bu mərhələdə bütün əlaqəli məbləğlər "Tikilməkdə olan aktivlər"-dən "İstehsal mədənləri" kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirilir. Hasilatın başlanma tarixini müəyyən etmək üçün istifadə edilən bəzi meyarlar aşağıdakılardır, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- İlkin tikinti dəyərinin təxmini ilə müqayisə edilərək çəkilən əsaslı məsrəflərin səviyyəsi;
- Mədən obyekti və avadanlığın məntiqi müddət ərzində sınaqdan keçirilməsinin tamamlanması;
- Satıla bilən formada (spesifikasiyalara uyğun) metal istehsal etmək qabiliyyəti;
- Davamlı şəkildə metal istehsalını aparmaq qabiliyyəti.

Mədənin işlənməsi layihəsi hasilat mərhələsinə keçəndə, mədənin işlənməsi ilə bağlı müəyyən xərclərin kapitallaşdırılması dayandırılır və mədən aktivlərinə əlavələr və ya bunların təkmilləşdirilməsi, yeraltı mədənin işlənməsi və ya istehsal ehtiyatlarının işlənməsi ilə bağlı kapitallaşdırılmaya uyğun olan xərclər istisna olmaqla, xərclər mal-material ehtiyatlarının dəyərinin bir hissəsi hesab edilir və ya xərclərə silinir. Bundan əlavə, bu mərhələdə köhnəlmə/amortizasiyanın hesablanması başlayır.

Filiz ehtiyatları və mineral resurslar. Filiz ehtiyatları Qrupun mədən obyektlərindən iqtisadi və hüquqi cəhətdən hasil edilə bilən filiz həcminin qiymətləndirilməsidir. Qrup filiz ehtiyatlarını və mineral resursları müvafiq ixtisaslı şəxslər tərəfindən verilən filiz yatağının ölçüsü, dərinliyi və forması ilə bağlı geoloji məlumata əsaslanaraq hesablayır. Bu cür məlumatın şərh edilməsi zamanı mürəkkəb geoloji rəylər tələb olunur. Bərpa edilə bilən ehtiyatların hesablanması xarici valyuta məzənnəsi üzrə proqnozlar, əmtəə qiymətləri, gələcək kapital tələbləri və istehsal dəyəri ilə yanaşı filiz yatağının ölçüsü və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi zamanı verilən geoloji fərziyyələr və rəylər əsasında aparılır. Ehtiyat və resurslar üzrə proqnozlarda dəyişikliklər kəşfiyyatın və qiymətləndirmə aktivlərinin balans dəyərinə, qeyri-maddi aktivlərə, əsas vəsaitlərə, bərpa işləri üçün ehtiyata və köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərclərinə təsir göstərə bilər. Tükənmə xərci ehtiyatlarla bağlı yeni hesablamalardan asılı olaraq hər il dəyişə bilər.

Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi. Bərpa işləri üzrə yekun xərclər müəyyən deyil və bu xərclərin qiymətləndirilməsi bərpa işlərinin həcmi və xərclərinin qiymətləndirilməsi, texnoloji dəyişikliklər, normativ dəyişikliklər, inflyasiya dərəcələri ilə müqayisədə maya dəyərinin artması və diskont dərəcələrində dəyişikliklər də daxil olmaqla bir sıra faktordan asılı olaraq dəyişə bilər. Bu qeyri-müəyyənliklər gələcək faktiki məsrəflərin hal-hazırda ayrılmış məbləğlərdən fərqlənməsi ilə nəticələnə bilər. Beləliklə, mədənin bərpası üçün ehtiyat müəyyən edilərkən əhəmiyyətli təxmin və fərziyyələr işlədilir. Bu ehtiyat subyektiv olduğuna görə, bu cür xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edildiyi çəkilmə vaxtı qeyri-müəyyəndir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ətraf mühitin bərpası üzrə hesablanmış ehtiyat 11,661 min ABŞ dolları (2021: 8,958 min ABŞ dolları) təşkil etmişdir (Qeyd 17). Bu şərtlərdə hər hansı bir dəyişiklik Cəmiyyət tərəfindən qeydə alınmış ehtiyatlarda düzəlişlər ilə nəticələnə bilər. Hesabat tarixinə ehtiyat tələb olunan gələcək bərpa xərclərinin cari dəyəri üzrə rəhbərliyin ən yaxşı təxminlərini əks etdirir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ehtiyatın hesablanmasında istifadə edilən diskont dərəcəsi 8.28% (2021: 4.50%) olmuşdur.

Hesablama zamanı rəhbərliyin diskont dərəcəsi ilə bağlı təxminləri 1% çox/az olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 147 min ABŞ dolları azalardı / 159 min ABŞ dolları artardı (2021: 165 min ABŞ dolları azalardı / 180 min ABŞ dolları artardı).

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Mal-material ehtiyatları. Hər bir hesabat tarixində mümkün xalis satış dəyəri test edilir və məhsul emal edilib satıldıqda müəssisənin realizə edilməsini gözlədiyi məhsulun təxmin edilmiş gələcək satış qiymətindən məhsulu tamamlayıb satışa çıxarmaq üçün təxmin edilən xərcləri çıxmaqla müəyyən edilir. Pulun zaman dəyəri əhəmiyyətli olduqda, həmin gələcək qiymətlər və tamamlanma üçün xərclər diskontlaşdırılır.

Fond ehtiyatları əlavə edilmiş və ehtiyat fondundan çıxarılmış tonların sayını təxmin etməklə ölçülür, qızıl tərkibli unsiyaların sayı əyara dair məlumata əsaslanır və təxmin edilən bərpa faizi gözlənilən emal üsuluna əsaslanır. Fond ehtiyatlarının tonnajı dövri icmallarla təsdiqlənir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Mühasibat uçotu siyasətinə uyğun olaraq Qrup hər bir hesabat tarixində maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən dəyərinin rəsmi qiymətləndirməsini aparır. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri aktivin satış məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri ("FVLCD") və aktivin istifadə dəyərindən ("VIU") daha yüksək olan dəyərdir.

Hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün aktivin bərpa edilə bilən məbləği fərdi olaraq müəyyən edilir. Belə olan halda, dəyərsizləşmə məqsədləri üçün fərdi aktivlər pul vəsaitləri yaradan vahidlərə ("CGU") qruplaşdırılır. Belə CGU-lar digər aktivlərdən və ya digər aktivlər qruplarından pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarilə müstəqil olan, ayrılıqda müəyyən edilən bilən pul mədaxillərinin mövcud olduğu ən aşağı səviyyəni təmsil edir. Bu, adətən Qrup tərəfindən qeyri-maliyyə aktivlərinin coğrafi və ya lisenziya əsasında qiymətləndirilməsi ilə nəticələnir. Dağ-mədən və kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları ilə bağlı xərclər dəyərsizləşmə təhlili aparılan müvafiq CGU-nun balans dəyərinə daxil edilir.

Qrupun əməliyyatlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, potensial alıcılarla danışıqlar aparıldığı və ya oxşar əməliyyatlar həyata keçirildiyi hallar istisna olmaqla, aktivin ədalətli dəyəri haqqında məlumatın əldə edilməsi adətən çətin olur. Bundan irəli gələrək, bir çox CGU-lar üçün istifadə dəyəri CGU-nun genişləndirilməsi layihələri və sonradan satışı da daxil olmaqla, CGU-nun davam edən istifadəsindən əldə edilməsi gözlənilən diskont edilmiş gələcək qiymətləndirilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti əsasında (real qiymətlə ifadə edilmiş), bazara əsaslanan əmtəə qiyməti, qiymətləndirilmiş bərpa edilə bilən mineralların qiymətləndirilmiş həcmi, hasilat səviyyələri, əməliyyat xərcləri və kapital tələbləri istifadə etməklə, rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcələri və mədənin son istismar planlarına əsasən qiymətləndirilir.

Bu pul axınları pulun zaman dəyərini və CGU üçün səciyyəvi olan riskləri əks etdirən vergidən sonrakı real diskont dərəcəsini istifadə etməklə diskontlaşdırılmışdır.

Bərpa edilə bilən mineralların həcmi, hasilat səviyyələri, əməliyyat xərcləri və kapital tələblərinin qiymətəndirmələri mədənin istismar planları, maliyyə büdcələri və CGU üçün xüsusi tədqiqat da daxil olmaqla, planlaşdırma prosesindən irəli gəlir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə rəhbərlik Cəmiyyətin aktivləri üzrə dəyərsizləşmə təhlili aparmış və müəyyən yataqlarda (Mazımçay, Dağkəsəmən, Nərimanlar, Peydərə, Çaykənd və Tutxun) kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri üzrə mədənlərin gələcək iqtisadi səmərəliliyinə dair qeyri-müəyyənlik kimi dəyərsizləşmə göstəricilərinin olduğunu müəyyən etmişdir. Nəticədə, 3,582 min ABŞ dolları (2021: 7,071 min ABŞ dolları) məbləğində ümumi dəyərsizləşmə zərəri tanınmışdır (Qeyd 10). Bundan əlavə, dəyərsizləşmə təhlili çərçivəsində Çovdar İnteqrəolunmuş Regional Emal Sahəsi CGU-nun müəssisə dəyərinin onun xalis balans dəyərindən yüksək olması nəticəsində həmin CGU üzrə dağ-mədən işlərinin aparılması hüquqları (Qeyd 11) və əsas vəsaitlərlə (Qeyd 9) bağlı heç bir dəyərsizləşmə zərəri tanınmamışdır (2021: dağ-mədən işlərinin aparılması hüquqları ilə bağlı 5,926 min ABŞ dolları və əsas vəsaitlər ilə bağlı 8,249 min ABŞ dollar dəyərsizləşmə zərəri tanınmışdır).

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Filizçay və Daşkəsən Dəmir Filiz CGU-lar üzrə hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınmamışdır. Bərpa edilə bilən dəyərin hesablanması zamanı diskont dərəcəsi, əmtəə qiymətləri, satış həcmi və kapital məsrəfləri kimi əsas fərziyyələrdən istifadə olunmuşdur. İstifadə edilən diskont dərəcəsi Qrupun kapitalının orta çəkili dəyəri (WACC) (vergidən əvvəlki dərəcə) hesab olunur. Bu təhlil nəticəsində dəyərsizləşmə göstəriciləri aşkar edilməmişdir. Qrupun rəhbərliyi dəyərsizləşmə təhlilinin nəticələrinin əsas fərziyyələrdəki dəyişikliklərə həssaslıq təhlilini aparmış və belə qənaətə gəlmişdir ki, bu fərziyyələrdəki mümkün dəyişikliklər, bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, Qrupun uzunmüddətli aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin tanınması ilə nəticələnmir.

2021-ci il ərzində Cəmiyyət yeni ehtiyatların aşkar edilməsi nəticəsində Filizçay CGU üzrə kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları ilə bağlı əvvəlki dövrlərdə tanınmış 11,117 min ABŞ dolları məbləğində dəyərsizləşmə zərərini bərpa etmişdir.

5 Yeni ve ya yeniden işlenmiş standartların ve onlara dair şerhlerin tetbiqi

Aşağıdakı yeniden işlenmiş standartlar 1 yanvar 2022-ci il tarixinden qüvveye minmişdir:

BMS 16, BMS 37 ve BMHS 3 ile bağlı mehdud mezmunlu deyişiklikler – "Teyinatlı istifadeden evvel elde edilen gelirler", "Yükümlü müqavileler - müqavilenin icrası ile bağlı xercler", "Konseptual Əsaslara İstinad" ve BMHS 1, BMHS 9, BMHS 16 ve BMS 41-e deyişiklikler – 2018-2020-ci iller üzre BMHS-lerin İllik Tekmilleşdirilmesi (14 may 2020-ci ilde derc olunub ve 1 yanvar 2022-ci il ve ya bu tarixden sonra başlayan illik dövrler üçün qüvveye minir).

- BMS 16-ya deyişiklik müessiselere aktivi teyinatı üzre istifadeye hazırlayarken istehsal olunan materialların satışından elde etdikleri gelirlerin esas vesaitlerin maya deyerinden çıxılmasını qadağan edir. Bele materialların satışından elde olunan gelirler istehsal xercleri ile birlikde artıq menfeet ve zererin terkibinde tanınır. Müessise bele materialların maya deyerini ölçmek üçün BMS 2-ni tetbiq edecekdir. Sınaqdan keçirilen aktiv teyinatı üzre istifadeye hele hazır olmadığı üçün bele aktivin amortizasiyası maya deyerine daxil edilmir. BMHS 16-ya deyişiklik aktivin texniki ve fiziki göstericilerini qiymetlendirerken müessisenin "aktivin düzgün işlemesini sınayacağı" da açıqlayır. Hemin aktivin maliyye göstericileri bu qiymetlendirmeye aid deyil. Belelikle, aktiv rehberliyin nezerde tutduğu kimi istismar oluna ve rehberliyin gözlediyi emeliyyat effektivliyi seviyyesine çatana qeder amortizasiya edile biler.
- BMS 37-ye deyişiklik "müqavilenin icrası xercleri" anlayışını izah edir. Deyişiklikde müqavilenin icrası üçün birbaşa xerclerin hemin müqavilenin icrası üzre elave xerclerden ibaret olduğu; ve müqavilelerin icrası ile birbaşa elaqeli olan diger xerclerin bölüşdürülmesi izah edilir. Deyişiklik, hemçinin yükümlü müqavile üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan evvel müessisenin müqavilenin icrası üçün ayrılmış aktivler üzre deyil, müqavileni yerine yetirmek üçün istifade etdiyi aktivler üzre yaranmış deyersizleşme zererini tanımasını açıqlayır.
- BMHS 3 müessiselerin birleşmesi zamanı aktiv ve ya öhdeliyin terkibini müeyyenleşdirmek meqsedile "2018-ci il Maliyye Hesabatları üzre Konseptual Əsaslara" istinad etmek üçün deyişdirilmişdir. Bu deyişiklikden evvel BMHS 3-de "2001-ci il Maliyye Hesabatları üzre Konseptual Əsaslara" istinad edilirdi. Bundan elave, BMHS 3-e öhdelikler ve şerti öhdelikler üçün yeni istisna elave edilmişdir. Bu istisna bezi öhdelikler ve şerti öhdelikler üçün BMHS 3-ü tetbiq eden müessisenin "2018-ci il Maliyye Hesabatları üzre Konseptual Əsaslar" evezine BMS 37 ve ya BMHŞK 21-e istinad etmesini nezerde tutur. Bu yeni istisna olmasaydı müessise, müessiselerin birleşmesi emeliyyatı zamanı BMS 37-ye uyğun olaraq tanımayacağı bezi öhdelikleri tanımalı idi. Belelikle, satın alındıqdan derhal sonra müessise bele öhdeliklerin tanınmasını dayandırmalı ve özünde iqtisadi semereni eks etdiren geliri tanımalı idi. Bununla yanaşı, alıcıdan satınalma tarixinde BMS 37-de müeyyen edilmiş şerti aktivleri tanımasının teleb olunmadığı da izah edilmişdir.
- BMHS 9-a edilmiş deyişiklik maliyye öhdeliklerinin tanınmasının dayandırılması üçün "10%-lik teste" daxil edilmeli olan ödenişleri izah edir. Xercler ve ya ödenişler üçüncü tereflerin ve ya kreditorun xeyrine heyata keçirile biler. Bu deyişikliye esasen üçüncü tereflerin xeyrine heyata keçirilmiş xercler ve ya ödenişler "10%-lik teste" daxil edilmeyecekdir.
- BMHS 16-ya elave edilen Nümune 13-e deyişiklik edilmişdir: aktivlerin esaslı temiri ile bağlı icareye veren terefinden ödenişler nümunesi silinmişdir. Bu deyişiklik icare üzre heveslendirici ödenişlerin uçotu ile bağlı gelecekde her hansı anlaşılmazlığa yol vermemek üçün edilmişdir.
- BMHS 1 töreme müessise baş müessiseden daha gec tarixde BMHS-i tetbiq etdiyi teqdirde istisnaya icaze verir. Töreme müessise konsolidasiya meqsedleri ve baş müessisenin sözügeden töreme müessiseni satın aldığı müessiselerin birleşmesi emeliyyatının neticelerini eks etdirmek üçün her hansı düzelişler edilmediyi teqdirde, aktiv ve öhdeliklerini baş müessisenin BMHS-e keçid tarixine esasen konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarına daxil edile bilecek balans deyeri ile ölçe biler. BMHS 1-de nezerde tutulan istisnanı tetbiq eden müessiselere baş müessisenin BMHS-e keçid tarixine esasen baş müessisenin eks etdirdiyi mebleğlerden istifade etmekle mecmu mezenne ferqlerini qiymetlendirmeye icaze vermek üçün BMHS 1-e deyişiklik edilmişdir. BMHS 1-e edilen bu deyişiklik yuxarıda qeyd olunan istisnanı BMHS-i ilk defe qebul eden müessiselerin xerclerini azaltmaq üçün mecmu mezenne ferqlerine tetbiq edir. Bu deyişiklik BMHS 1-de nezerde tutulan eyni istisnanı tetbiq eden asılı ve birge müessiselere de şamil edilecekdir.
- Müessiselerin BMS 41-e uyğun olaraq edaletli deyeri qiymetlendirerken vergi meqsedleri üçün pul axınlarını nezere almaması telebi leğv edilmişdir. Bu deyişiklik vergitutmadan sonrakı pul axınlarının diskontlaşdırılması ile bağlı standartdakı telebe uyğunluğu temin etmelidir.

Bu deyişikliklerin tetbiqi Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarına ehemiyyetli tesir göstermemişdir.

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Qrup tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMS 12-yə dəyişiklik - Vahid əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər (7 may 2021-ci ildə dərc edilib və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 12-yə dəyişikliklər icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergilərin uçota alınması qaydasını izah edir. Müəyyən hallarda müəssisələr aktiv və ya öhdəliklərin ilk dəfə uçota alınması zamanı təxirə salınmış verginin tanınması öhdəliyindən azad edilir. Əvvəllər bu istisnanın icarə və istismardan çıxarma öhdəliklərinə şamil edilib-edilməməsi ilə bağlı müəyyən qeyri-müəyyənlik olmuşdur, halbuki hər iki əməliyyat üçün aktiv və öhdəlik tanınır. Bu dəyişikliklər, istisnanın tətbiq edilmədiyini və müəssisələrin belə əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımalı olduğunu aydınlaşdırır. BMS 12-yə dəyişikliklər müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (ilkin olaraq 23 yanvar 2020-ci ildə dərc olunub və sonradan 15 iyul 2020-ci il və 31 oktyabr 2022-ci il tarixlərində dəyişikliklər edilmiş, yekun olaraq 1 yanvar 2024-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Əgər müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malikdirsə, o zaman öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Yeni dəyişikliklər belə hüququn qeyri-şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. 2022-ci ilin oktyabr ayında edilmiş dəyişikliklərə əsasən hesabat tarixindən sonra riayət edilməli olan xüsusi kredit şərtləri hesabat tarixində öhdəliyin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsinə təsir etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditor bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi razılıq təqdim etsə belə). Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitala çevirməklə ödəyə bildiyi borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur. 'Ödəmə' dedikdə öhdəliyin nağd pul, özündə iqtisadi səmərəni təcəssüm etdirən digər resurslar və ya müəssisənin öz pay alətləri ilə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu dəyişikliklər kapitala konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisnanı nəzərdə tutur, lakin bu istisna yalnız kombinə edilmiş maliyyə alətinin ayrıca komponenti şəklində pay aləti kimi təsnifləşdirilən konvertasiya seçiminin nəzərdə tutulduğu maliyyə alətlərinə aiddir.

BMS 8-ə dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 8-ə edilmiş dəyişiklik müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu izah edir.

BMS 1 və BMHS-in tətbiqi üzrə 2 nömrəli praktiki tövsiyələrə dəyişikliklər: Uçot siyasəti haqqında açıqlamalar (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 1-ə dəyişikliklər müəssisələrdən mühüm uçot siyasəti deyil, əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasını tələb edir. Bu dəyişiklik əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarını müəyyənləşdirir. Bundan əlavə, dəyişikliyə əsasən uçot siyasəti məlumatlarının əhəmiyyətli olması o zaman gözlənilə bilər ki, belə məlumat olmadıqda maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri maliyyə hesabatlarındakı digər əhəmiyyətli məlumatları anlaya bilməsin. Dəyişiklik müəssisənin maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətli hesab oluna bilən uçot siyasəti məlumatlarına dair nümunələr təqdim edir. Bundan başqa, BMS 1-ə edilən dəyişikliyə əsasən əhəmiyyətli olmayan uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına ehtiyac olmadığı qeyd olunur. Bununla birlikdə, belə məlumatlar açıqlandığı təqdirdə əhəmiyyətli uçot siyasəti məlumatlarının açıqlanmasına mane olmamalıdır. Bu dəyişikliyi dəstəkləmək məqsədilə, uçot siyasətindəki açıqlamalara əhəmiyyətlilik konsepsiyasının tətbiqi ilə bağlı təlimat əlavə etmək üçün BMHS-in tətbiqi üzrə 2 nömrəli tövsiyələrə ("Əhəmiyyətliliklə bağlı mühakimələrin yürüdülməsi") dəyişiklik edilmişdir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHS 17 "Sığorta müqavilələri" (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMHS 17 müəssisələrə sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən BMHS 4-ü əvəz edir. BMHS 4-ə əsasən investorlar analoji sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və üzləşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. BMHS 17 sığortaçının təkrarsığortaya verdiyi müqavilələr daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçotu üçün prinsiplərə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standarta əsasən sığorta müqavilələri qrupu: (i) müqavilələrin icrası üzrə pul axınları haqqında bütün mövcud məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan gələcək pul axınlarının riskə görə tənzimlənmiş cari dəyərində (müqavilələrin icrası üzrə pul axınları); üstə gəl (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxılsın (dəyər aktiv olduqda); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətin (müqavilə üzrə xidmət marjası) məbləğində tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar, sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta təminatının təqdim edildiyi dövr ərzində, eləcə də riskdən azad olunduğu halda tanıyacaqlar. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərəri tanıyacaqdır.

BMHS 17 və BMHS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər BMHS 17-nin tətbiqini asanlaşdırmaq, həmçinin standart və ona keçidlə bağlı müəyyən tələbləri sadələşdirmək üçün bəzi izahlardan ibarətdir. Bu dəyişikliklər BMHS 17-nin səkkiz sahəsini əhatə edir və standartın əsas prinsiplərinin dəyişdirilməsini nəzərdə tutmur. BMHS 17-yə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- *Qüvvəyə minmə tarixi:* BMHS 17-nin qüvvəyə minmə tarixi (dəyişikliklər daxil olmaqla) 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər iki il təxirə salınmışdır; BMHS 4 ilə müəyyən olunan BMHS 9-un tətbiqindən müvəqqəti azadolmanın qüvvədə olma müddəti də 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər təxirə salınmışdır.
- *Sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi zamanı pul axınlarının gözlənilən bərpası:* Müəssisələr sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi xərclərinin bir hissəsini gələcəkdə yenilənməsi gözlənilən müvafiq müqavilələrə ayırmalı və bu xərcləri müəssisə yenilənmiş müqavilələr tanıyana qədər aktiv kimi tanımalıdır. Müəssisələr hər bir hesabat tarixinə aktivin bərpa olunma ehtimalını qiymətləndirməli və maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə həmin aktiv haqqında məlumat təqdim etməlidir.
- *İnvestisiya xidmətləri ilə əlaqəli müqavilə üzrə xidmət marjası:* Dəyişən haqların bölüşdürülməsi yanaşması üzrə müqavilələr və ümumi modelə əsasən 'İnvestisiya gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı xidmətlər' üzrə digər müqavilələr üçün sığorta təminatı üzrə faydaların həcmini, eləcə də sığorta təminatı və investisiya xidmətləri üzrə gözlənilən dövrü nəzərə almaqla, təminat vahidləri müəyyən edilməlidir. İnvestisiya fəaliyyəti ilə əlaqəli xərclər müəssisənin belə fəaliyyəti sığortalılara sığorta təminatından əldə olunan faydaları artırmaq məqsədilə həyata keçirildiyi halda, sığorta müqaviləsi çərçivəsində pul axınları kimi daxil edilməlidir.
- *Təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri - zərərlərin ödənilməsi:* Müəssisə zərərli baza sığorta müqavilələri qrupunun ilkin tanınması və ya zərərli baza sığorta müqavilələrinin qrupa əlavə edilməsi zamanı zərəri tanıdıqda, müvafiq təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri qrupundakı müqavilə üzrə xidmət marjasına düzəliş etməli və belə müqavilələr üzrə gəliri tanımalıdır. Təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilən zərərin məbləği baza sığorta müqavilələri üzrə tanınmış zərəri müəssisənin təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilməsini gözlədiyi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərlərin nisbətinə vurmaqla müəyyən edilir. Bu tələb yalnız təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərin tanınmasından əvvəl və ya onunla eyni vaxtda tanındıqda tətbiq edilməlidir.
- *Digər dəyişikliklər:* Digər dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir: bəzi kredit kartı (və ya oxşar) müqavilələri və bəzi kredit müqavilələrində tətbiq sahəsi ilə bağlı istisnalar; sığorta müqavilələri üzrə aktiv və öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti hesabatında qruplar əvəzinə portfellər üzrə təqdim edilməsi; təkrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələrindən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edərək maliyyə risklərini azaltmaq üçün risklərin azaldılması imkanının tətbiqi; BMHS 17-ni tətbiq edərkən əvvəlki aralıq maliyyə hesabatlarındakı uçot təxminlərinə dəyişikliklər etmək üçün uçot siyasəti seçimi; sığorta müqaviləsinin şərtlərinə əsasən müəyyən sığortalıya aid edilən mənfəət vergisi ödənişlərinin və daxilolmaların müqavilələrin icrası üzrə pul axınlarına daxil edilməsi; keçid dövründə tələblərdən seçim əsasında azadolmalar və digər kiçik dəyişikliklər.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHS 17-ye deyişiklikler – BMHS 17-nin tetbiqi zamanı sığortaçılar üçün keçid imkanı (9 dekabr 2021-ci ilde derc olunub ve 1 yanvar 2023-cü il ve ya bu tarixden sonra başlayan illik dövrler üçün qüvveye minir). BMHS 17-ye keçid teleblerine edilmiş deyişiklik sığortaçılara investorlar üçün BMHS 17-nin ilkin tetbiqi ile bağlı melumatın faydalılığını artırmaq imkanı yaradır. Deyişiklik yalnız sığortaçıların BMHS 17-ye keçidine aiddir ve BMHS-in her hansı diger teleblerine tesir göstermir. BMHS 17 ve BMHS 9-da keçid telebleri müxtelif tarixlerde tetbiq edilecek ve BMHS 17-nin ilkin tetbiqi zamanı teqdim olunan müqayiseli melumatların tesnifatında aşağıdakı birdefelik ferqlerle neticelenecek: cari deyerle ölçülen sığorta müqavilesi öhdelikleri ile amortizasiya olunmuş deyerle uçota alınan her hansı elaqeli maliyye aktivleri arasında uçot uyğunsuzluğu; müessise BMHS 9-a uyğun olaraq müqayiseli melumatlara deyişiklik etmeyi seçerse, müqayiseli dövrde tanınması dayandırılmış maliyye aktivleri (BMHS 9 tetbiq olunmayacaq) ve diger maliyye aktivleri (BMHS 9 tetbiq olunacaq). Bu deyişiklik sığortaçılara hemin müveqqeti uçot uyğunsuzluqlarına yol vermemeye kömek edecek ve neticede investorlar üçün müqayiseli melumatların faydalılığını artıracaq. Bu, sığortaçılara maliyye aktivleri haqqında müqayiseli melumatları teqdim etmek imkanı yaradır. Müessise, BMHS 17-nin ilkin tetbiqi zamanı müqayiseli melumatların teqdimatı meqsedleri üçün BMHS 9-a uyğun olaraq retrospektiv deyişiklik edilmeden bele maliyye aktivlerine tesnifat düzelişi tetbiq ede biler. Keçid imkanı her bir maliyye aleti üçün ayrıca tetbiq edile bilecek; müessiseye müqayiseli melumatları sanki BMHS 9-un tesnifat ve qiymetlendirme teleblerinin hemin maliyye aletine tetbiq edilirmiş kimi teqdim etmeye imkan verecek, lakin müessiseden BMHS 9-un deyersizleşme teleblerinin tetbiqini teleb etmeyecek. Bundan elave, seçim imkanı maliyye aktivine tesnifat düzelişi tetbiq eden müessiseden hemin aktivi BMHS 9-a uyğun olaraq nece tesnifleşdireceyini müeyyen etmek üçün keçid tarixine mövcud olan esaslı ve tesdiqleyici melumatların istifadesini teleb edir.

Yuxarıda başqa cür nezerde tutulmadığı hallarda, yeni standartlar ve şerhlerin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarına ehemiyyetli derecede tesiri gözlenilmir.

7 Seqmentler üzre melumat

Əmeliyyat seqmentleri – müessisenin biznes fealiyyeti zamanı menfeet elde ede bildiyi ve ya xerc çekdiyi, emeliyyat neticelerinin İdare Heyeti terefinden mütemadi olaraq nezerden keçirildiyi ve haqqında ayrıca maliyye melumatlarının mövcud olduğu komponentlerdir.

(a) Her bir hesabat verile bilen seqmentinin gelir menbeyi olan mehsul ve xidmetlerin tesviri

Qrupun fealiyyeti iki esas biznes seqmenti üzerinde qurulmuşdur:

- Seqment 1 - qızıl satışı;
- Seqment 2 - gümüş satışı;
- Seqment 3 - töreme müessiseler terefinden diger materialların satışı.

İdare Heyeti seqmentler üzre fealiyyet neticelerini vergiden evvelki menfeete esasen qiymetlendirir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinde başa çatan il üzre hesabat seqmentleri haqqında melumat aşağıda gösterilir:

Min ABŞ dolları ile	Qızıl	Gümüş	Diger	Cemi
Satış üzre gelirler	117,704	4,524	1,418	123,646
Satılmış malların maya deyeri	(60,851)	(2,339)	(2,146)	(65,336)
Ümumi menfeet/(zerer)	**56,853**	**2,185**	**(728)**	**58,310**
Ümumi ve inzibati xercler	(17,226)	(662)	(3,446)	(21,334)
Keşfiyyat ve qiymetlendirme aktivlerinin deyersizleşmesi (Qeyd 10)	(3,449)	(133)	-	(3,582)
Maliyye aktivleri üzre xalis deyersizleşme zereri	(114)	(4)	(687)	(805)
Sair gelirler	5,443	209	1,422	7,074
Əmeliyyat menfeeti/(zereri)	**41,507**	**1,595**	**(3,439)**	**39,663**
Faiz xercleri	(1,032)	(40)	-	(1,072)
Faiz gelirleri	-	-	984	984
Vergiden evvelki menfeet/(zerer)	**40,475**	**1,555**	**(2,455)**	**39,575**

7 Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	Qızıl	Gümüş	Digər	Cəmi
Satış üzrə gəlirlər	107,514	3,334	1,226	112,074
Satılmış malların maya dəyəri	(49,241)	(1,527)	(932)	(51,700)
Ümumi mənfəət	**58,273**	**1,807**	**294**	**60,374**
Ümumi və inzibati xərclər	(10,814)	(335)	(2,212)	(13,361)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (Qeyd 10)	(6,859)	(212)	-	(7,071)
Qeyri-maddi aktivlər və əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri (Qeyd 9, 11)	(2,966)	(92)	-	(3,058)
Sair gəlirlər	2,877	89	10	2,976
Əməliyyat mənfəəti/(zərəri)	**40,511**	**1,257**	**(1,908)**	**39,860**
Faiz xərcləri	(970)	(30)	-	(1,000)
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	**39,541**	**1,227**	**(1,908)**	**38,860**

8 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar ümumi nəzarət altında olsun və ya tərəflərdən biri digərinə nəzarət etmək iqtidarında olsun və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərə dair qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilsin və ya ona birgə nəzarət etsin. Əlaqəli tərəflərlə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda təqdim edilir:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2022 Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	31 dekabr 2021 Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1	2
Müddətli depozitlər	11,700	-
Ticarət və digər debitor borcları	3,485	-
Verilmiş avanslar	252	-
Ticarət və digər kreditor borcları	135	571

2022-ci il ərzində Dövlət tərəfindən Qrupa nağd pul şəklində 73,529 min ABŞ dolları (2021: sıfır) məbləğində əlavə kapital qoyuluşu həyata keçirilmişdir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2022 Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	31 dekabr 2021 Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Gəlirlər	289	2,438
Satınalmalar	1,348	946
Maliyyə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərləri	142	-

8 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər. Cəmiyyətin əsas idarəedici heyəti Cəmiyyətin fəaliyyətini planlaşdırmaq, idarə etmək və nəzarət etmək üçün normativ sənədlər çərçivəsində müəyyən edilmiş səlahiyyət və məsuliyyətə malik şəxslərdir. Cəmiyyətin əsas idarəedici heyəti İdarə Heyətinin Sədrindən, İdarə Heyətinin üzvləri - Sədrin müavinlərindən, İdarə Heyətinin üzvü - Sədrin müşavirindən ibarətdir. Əsas idarəedici heyətin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar almaq hüququna malikdir.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıda göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	2022 Xərclər	2021 Xərclər
Qısamüddətli ödənişlər:		
- Əmək haqları	252	183
- Qısamüddətli mükafatlar	2,463	54
Əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı ödənişlər:		
- Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar	627	58
Cəmi	**3,342**	**295**

9 Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlərin balans dəyəri üzrə hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	Avadanlıq və nəqliyyat vasitələri	Tikililər	İstehsal mədənləri	Tikilməkdə olan aktivlər	Digər	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ilkin dəyər	**1,773**	**221**	**49,410**	**3,816**	**829**	**56,049**
Əlavələr	4,160	1,689	17,929	3,968	1,107	28,853
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərindən köçürmələr	-	-	-	13,686	-	13,686
Tikilməkdə olan aktivlərdən köçürmələr	-	291	14,797	(15,371)	283	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə ilkin dəyər	**5,933**	**2,201**	**82,136**	**6,099**	**2,219**	**98,588**
Əlavələr	200	148	23,297	80,164	1,697	105,506
Silinmələr	(203)	-	-	-	-	(203)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərindən köçürmələr	-	-	-	6,636	-	6,636
Tikilməkdə olan aktivlərdən köçürmələr	-	-	4,733	(4,733)	-	-
31 dekabr 2022-ci il tarixinə ilkin dəyər	**5,930**	**2,349**	**110,166**	**88,166**	**3,916**	**210,527**
1 yanvar 2021-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə	**(1,473)**	**(68)**	**(32,704)**	-	**(594)**	**(34,839)**
Amortizasiya və tükənmə xərci	(594)	(67)	(10,962)	-	(300)	(11,923)
Mənfəət və ya zərərə silinmiş dəyərsizləşmə xərci	(53)	(910)	(7,286)	-	-	(8,249)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə	**(2,120)**	**(1,045)**	**(50,952)**	-	**(894)**	**(55,011)**
Amortizasiya və tükənmə xərci	(1,153)	(103)	(9,946)	-	(508)	(11,710)
2022-ci il üzrə silinmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	51	-	-	-	-	51
31 dekabr 2022-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə	**(3,222)**	**(1,148)**	**(60,898)**	-	**(1,402)**	**(66,670)**
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	**3,813**	**1,156**	**31,184**	**6,099**	**1,325**	**43,577**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	**2,708**	**1,201**	**49,268**	**88,166**	**2,514**	**143,857**

10 Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin balans dəyəri üzrə hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	Çovdar İnteqrə-olunmuş	Filizçay	Mazımçay	Göydağ	Qaradağ	Xarxar	Narçala	Daşkəsən Dəmir	Dağkəsəmən	Nərimanlar	Peydərə	Digər	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ilkin qalıq	**15,858**	**4,770**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1,340**	**-**	**-**	**-**	**188**	**22,156**
Əlavələr	2,885	2,023	930	2,136	1,620	255	24	4,959	994	1,660	17	85	17,588
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərindən əsas vəsaitlərə köçürmələr	(13,686)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(13,686)
Mənfəət və ya zərərə silinmiş dəyərsizləşmə xərci	(1,037)	-	(930)	(2,136)	-	-	(24)	-	(994)	(1,660)	(17)	(273)	(7,071)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə yekun qalıq	**4,020**	**6,793**	**-**	**-**	**1,620**	**255**	**-**	**6,299**	**-**	**-**	**-**	**-**	**18,987**

10 Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin balans dəyəri üzrə hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

Min ABŞ dolları ilə	Çovdar İnteqrəolunmuş	Filizçay	Mazımçay	Göydağ	Qaradağ	Xarxar	Daşkəsən Dəmir	Nərimanlar	Peydərə	Çaykənd	Ortakənd	Dağkəsəmən	Tutxun	Cəmi
1 yanvar 2022-ci il tarixinə ilkin qalıq	**4,020**	**6,793**	-	-	**1,620**	**255**	**6,299**	-	-	-	-	-	-	**18,987**
Əlavələr	15,003	2,726	6	955	6	-	337	219	1,909	1,269	5,270	32	147	27,879
Silinmələr	-	-	-	-	(1,626)	(255)	-	-	-	-	-		-	(1,881)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərindən əsas vəsaitlərə köçürmələr	-	-	-	-	-	-	(6,636)	-	-	-	-	-	-	(6,636)
Mənfəət və ya zərərə silinmiş dəyərsizləşmə xərci	-	-	(6)	-	-	-	-	(219)	(1,909)	(1,269)	-	(32)	(147)	(3,582)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə yekun qalıq	**19,023**	**9,519**	-	**955**	-	-	-	-	-	-	**5,270**	-	-	**34,767**

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2065 nömrəli Sərəncamının qüvvəyə minməsindən sonra Cəmiyyət "Çovdar İnteqrəolunmuş", "Filizçay" və "Mazımçay", "Paradaş" (Göydağ sahəsi), "Ağyoxuş-2", "Tülallar" və digər yataqlarda kəşfiyyat işlərinə başlamışdır. Kəşfiyyat xərclərinə 31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixində başa çatan illər ərzində axtarış və qazma işlərinə çəkilən xərclər, eləcə də ilkin layihə və ilkin texniki-iqtisadi tədqiqatlar üçün podratçılara ödənişlər daxildir.

Cəmiyyət kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə təhlili aparmış və 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə fərdi qiymətləndirmə əsasında 3,582 min ABŞ dolları (2021: 7,071 min ABŞ dolları) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri tanımışdır. Dəyərsizləşmə CGU-ların ilkin texniki-iqtisadi əsaslandırma mərhələsində olması və ehtiyatlara dair heç bir sübutun olmamasına görə tanınmışdır.

11 Qeyri-maddi aktivlər

Min ABŞ dolları ilə	Dağ-mədən işlərinin aparılması hüquqları	Kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqları	Digər qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə ilkin dəyər	**52,081**	**43,323**	**457**	**95,861**
Əlavələr	-	-	243	243
Köçürmələr	22,620	(22,620)	-	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə ilkin dəyər	**74,701**	**20,703**	**700**	**96,104**
Əlavələr	-	-	358	358
31 dekabr 2022-ci il tarixinə ilkin dəyər	**74,701**	**20,703**	**1,058**	**96,462**
1 yanvar 2021-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə xərci	**(39,690)**	**(11,117)**	**(198)**	**(51,005)**
Amortizasiya və tükənmə xərci	(6,101)	-	(145)	(6,246)
Dəyərsizləşmə zərəri	(5,926)	-	-	(5,926)
Əvvəlki dövrlər üzrə kəşfiyyat işlərinin aparılması hüquqlarının dəyərsizləşməsinin bərpası	-	11,117	-	11,117
31 dekabr 2021-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə xərci	**(51,717)**	**-**	**(343)**	**(52,060)**
Amortizasiya və tükənmə xərci	(3,746)	-	(178)	(3,924)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya və tükənmə xərci	**(55,463)**	**-**	**(521)**	**(55,984)**
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	**22,984**	**20,703**	**357**	**44,044**
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	**19,238**	**20,703**	**537**	**40,478**

8 avqust 2016-cı il tarixində HPBS-ə xitam verildikdən sonra, Cəmiyyət Çovdar Oksid yatağında kəşfiyyat və hasilat işlərinin aparılması üçün ETSN-dən 5 il müddətinə icazə almışdır. Köhnəmədən sahəsi üzrə (Filizçay-Katsdağ filiz qovşağı) dekabr 2018 - dekabr 2022-ci illər ərzində Cəmiyyət tərəfindən yer təkinin geoloji öyrənilməsi məqsədilə istifadəyə verilən yer təki sahələri və onlarla əlaqədar işlərin Siyahısı AR ETSN tərəfindən 06 noyabr 2018-ci il tarixdə dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Cəmiyyətin sorğusuna və ETSN-in dekabr 2022-ci il tarixli icazə məktubuna əsasən bu müddət 2025-ci ilin 4-cü rübünə qədər uzadılmışdır. Çovdar sahəsi üzrə iyun 2017 - may 2021-ci illər ərzində Cəmiyyət tərəfindən yer təkinin geoloji öyrənilməsi məqsədilə istifadəyə verilən yer təki sahələri və onlarla əlaqədar işlərin Siyahısı AR ETSN tərəfindən 19 iyun 2017-ci il tarixdə dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Cəmiyyətin müraciəti və AR ETSN-in 29 aprel 2021-ci il tarixli razılıq məktubu ilə bu müddət 4-cü rüb 2025-ci il tarixinədək uzadılmışdır. Qaradağ sahəsi üzrə iyul 2020 - oktyabr 2023-cü illər ərzində Cəmiyyət tərəfindən yer təkinin geoloji öyrənilməsi məqsədilə istifadəyə verilən yer təki sahələri və onlarla əlaqədar işlərin Siyahısı AR ETSN tərəfindən 31 mart 2020-ci il tarixində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Həmin mədən yatağı 2022-ci il ərzində satılmışdır. Göydağ sahəsi üzrə (Ortakənd-Xanağa) may 2018 – may 2020-ci illər ərzində Cəmiyyət tərəfindən yer təkinin geoloji öyrənilməsi məqsədilə istifadəyə verilən yer təki sahələri və onlarla əlaqədar işlərin Siyahısı AR ETSN tərəfindən 28 mart 2018-ci il tarixində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Cəmiyyətin müraciəti və AR ETSN-in 29 aprel 2021-ci il tarixli razılıq məktubu ilə bu müddət 4-cü rüb 2025-ci il tarixinədək uzadılmışdır. Daşkəsən Dəmir qrupu yataqları üzrə avqust 2020 - avqust 2022-ci illər ərzində Cəmiyyət tərəfindən yer təkinin geoloji öyrənilməsi məqsədilə istifadəyə verilən yer təki sahələri və onlarla əlaqədar işlərin Siyahısı AR ETSN tərəfindən 17 avqust 2020-ci il tarixində dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Cəmiyyətin sorğusuna və ETSN-in 20 dekabr 2022-ci il tarixli icazə məktubuna əsasən bu müddət 2027-ci ilin dekabr ayına qədər uzadılmışdır.

11 Qeyri-maddi aktivlər (davamı)

2022-ci il ərzində aparılmış dəyərsizləşmə təhlili nəticəsində Çovdar İnteqrəolunmuş Regional Emal Sahəsi CGU üzrə hər hansı dəyərsizləşmə zərəri (2021: 5,926 min ABŞ dolları) və "Filizçay CGU" üzrə dəyərsizləşmə zərərinin bərpası (2021: 11,117 min ABŞ dolları) tanınmamışdır (Qeyd 4).

12 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Cəmiyyət müxtəlif anbarlar, mənzillər və ofis sahəsi icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 1 - 3 il müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimləri də nəzərdə tutula bilər.

Min ABŞ dolları ilə	Tikililər	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	**1,146**	**406**	**102**	**1,654**
Əlavələr	447	-	68	515
Silinmələr	-	-	(79)	(79)
Amortizasiya xərci	(625)	(49)	(20)	(694)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	**968**	**357**	**71**	**1,396**
Əlavələr	-	444	138	582
Silinmələr	(6)	(314)	-	(320)
Amortizasiya xərci	(639)	(49)	(56)	(744)
İcarə müqaviləsinə dəyişikliklər	(104)	-	-	(104)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri	**219**	**438**	**153**	**810**

Cəmiyyət icarə öhdəliklərini aşağıdakı kimi tanımışdır:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2022	31 dekabr 2021
Qısamüddətli icarə öhdəlikləri	484	781
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	405	737
Cəmi icarə öhdəlikləri	**889**	**1,518**

2022-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 828 min ABŞ dolları (2021: 765 min ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

13 Mal-material ehtiyatları

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Filiz anbarında olan filiz	16,793	5,633
Materiallar və ehtiyat hissələri	9,414	7,923
Şlam	4,013	3,257
Qızıl külçələr	3,481	1,688
Emalda olan metal	2,863	2,182
31 dekabr tarixinə cəmi mal-material ehtiyatları	**36,564**	**20,683**

14 Ticarət və digər debitor borcları

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Ticarət debitor borcları	3,574	135
Sair debitor borclar	3,192	-
Çıxılsın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(118)	-
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	**6,647**	**135**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına qızıl satışı ilə bağlı 3,504 min ABŞ dolları məbləğində ticarət debitor borcu olmuşdur. Sair debitor borclar isə Azərbaycan Beynəlxalq Mədən Şirkətinə mədən yataqlarının (Qaradağ və Xar-xar) satışı ilə əlaqədar yaranmışdır.

GKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: maliyyə aləti üzrə effektiv faiz dərəcəsinə əsasən cari dəyərə diskontlaşdırılan EAD, PD və LGD. GKZ bütöv müddət ərzində hər bir növbəti ay üçün fərdi kredit qalığı üzrə kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasili tapılır və bərpa ehtimalını (yeni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün GKZ-nin hesablanmasını effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. GKZ-nin hesablanmasında istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsini və ya onun təxmini dəyərini əks etdirir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcminə dair Cəmiyyətin gözləntilərini əks etdirir. LGD kontragentin növü, iddianın növü və prioriteti, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır.

Defolta məruz qalan məbləğ (EAD) defolt zamanı riskə məruz qalması gözlənilən məbləğdir. EAD kontragent üzrə cari kredit qalığından formalaşır. Maliyyə aktivinin defolta məruz qalan məbləği onun defolt anındakı ümumi balans dəyərinə bərabərdir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə, Cəmiyyət keçid matrisinə əsasən defolt ehtimalının hesablanması üçün xarici kredit agentliklərindən əldə etdiyi məlumatlardan istifadə edir.

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə sadələşdirilmiş GKZ modelinə əsasən ticarət debitor borcları üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
1 yanvar tarixinə ticarət debitor borcları üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	(118)	-
Dövr üzrə mənfəət və ya zərərə silinmiş cəmi kredit zərərləri üçün ehtiyat xərci	(118)	-
31 dekabr tarixinə ticarət debitor borcları üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat	**(118)**	**-**

15 Verilmiş avanslar

31 dekabr 2022-ci il tarixinə verilmiş qısamüddətli avanslar dağ-mədən əməliyyatları, materialların təchizatı, təmir və texniki xidmət işləri və digər xidmətlərin satın alınması üçün təchizatçılara ödənilmiş 5,856 min ABŞ dolları (2021: 3,890 min ABŞ dolları) məbləğində vəsaitlərdən ibarətdir. Bu avansların növbəti il ərzində istifadəsi gözlənilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 556 min ABŞ dolları məbləğində uzunmüddətli avanslar əsasən istehsal avadanlıqlarının satın alınması üçün təchizatçılara ödənilmiş vəsaitlərdən ibarətdir (2021: yolların və magistral yolların tikintisi və istehsal avadanlıqlarının satın alınması üçün təchizatçılara ödənilmiş 6,121 min ABŞ dolları).

16 Ticarət və digər kreditor borcları

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Ticarət kreditor borcları	11,853	4,228
Satın alınmış əsas vəsaitlər üzrə öhdəliklər	1,345	3,537
Hesablanmış öhdəliklər və digər kreditorlar	135	45
31 dekabr tarixinə ticarət və digər kreditor borcları	**13,333**	**7,810**

17 Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	**8,958**	**6,469**
Əlavələr	2,338	2,224
Diskontun amortizasiyası	365	265
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	**11,661**	**8,958**

18 Sair qısamüddətli aktiv və öhdəliklər

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV	2,127	1,625
Alınacaq ƏDV məbləği	17,079	3,179
Digər	181	114
31 dekabr tarixinə cəmi sair qısamüddətli aktivlər	**19,387**	**4,918**

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Əmək haqqı və əlaqəli ödənişlər	1,801	1,129
31 dekabr tarixinə cəmi sair qısamüddətli öhdəliklər	**1,801**	**1,129**

19 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Kassa	25	22
Banklardakı cari hesab qalıqları	6,776	56,952
31 dekabr tarixinə cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	**6,801**	**56,974**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 31-də təsvir edilir.

Min ABŞ dolları ilə	Banklardakı cari hesab qalıqları
- Yüksək dərəcə	5,597
- Orta dərəcə	1,179
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, kassa istisna olmaqla	**6,776**

19 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 31-də təsvir edilir.

Min ABŞ dolları ilə	**Banklardakı cari hesab qalıqları**
- Yüksək dərəcə	19,148
- Orta dərəcə	37,804
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, kassa istisna olmaqla	**56,952**

20 Müddətli depozitlər

Min ABŞ dolları ilə	**2022**	**2021**
Müddətli depozitlər	62,749	-
Müddətli depozitlər üzrə GKZ	(687)	-
Cəmi müddətli depozitlər	**62,062**	**-**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə əsasən müddətli depozitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 31-də təsvir edilir.

Min ABŞ dolları ilə	**Müddətli depozitlər**
- Yüksək dərəcə	39,272
- Orta dərəcə	23,477
Cəmi müddətli depozitlər, GKZ istisna olmaqla	**62,749**

21 Nizamnamə kapitalı

Daşkəsən dəmir filizi yatağının istismarı ilə əlaqədar olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Dövlət tərəfindən Qrupa 73,529 min ABŞ dolları (2021: 31,118 min ABŞ dolları) məbləğində əlavə kapital qoyuluşu həyata keçirilmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə nizamnamə kapitalı müvafiq məzənnəyə uyğun olaraq hesabat valyutasına çevrilmiş və 36,471 min ABŞ dolları (2021: 36,471 min ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

22 Borc vəsaitləri

Min ABŞ dolları ilə	**2022**	**2021**
Qeydiyyatdan keçmiş istiqrazlar	20,148	20,291
Müddətli kreditlər	36,922	-
Cəmi borc vəsaitləri	**57,070**	**20,291**

Aşağıdakı cədvəldə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin təhlili və təqdim olunan hər bir dövr üzrə Qrupun maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin hərəkəti göstərilir. Bu öhdəliklər konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır:

22 Borc vəsaitləri (davamı)

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
1 yanvar tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	**20,291**	**20,429**
Pul axınları		
İstiqrazların emissiyasından daxilolmalar	-	-
Kredit üzrə daxilolmalar	74,912	-
Əsas borcun ödənilməsi	(38,014)	-
Faizlərin ödənilməsi	(1,118)	(800)
Qeyri-pul əməliyyatlarının hərəkəti		
Hesablanmış faizlər	999	662
31 dekabr tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	**57,070**	**20,291**

"Xalq Bank" ASC

16 dekabr 2022-ci il tarixində "AzerGold" QSC ilə "Xalq Bank" ASC arasında illik 4% dərəcəsi ilə 58,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin ayrılmasına dair müqavilə imzalanmışdır. 2022-ci il ərzində Qrup bu kredit xətti üzrə ümumilikdə 15,665 min ABŞ dolları cəlb etmişdir. Bundan əlavə, Qrup kredit xətti üzrə əsas borcun 4,000 min ABŞ dollarını geri qaytarmışdır. Bu kredit xətti üzrə heç bir girov teminatı alınmamışdır.

25 noyabr 2016-cı il tarixində "AzerGold" QSC ilə "Xalq Bank" ASC arasında illik 4% dərəcəsi ilə 58,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin ayrılmasına dair müqavilə imzalanmışdır. 2022-ci il ərzində Qrup bu kredit xətti üzrə ümumilikdə 16,846 min ABŞ dolları cəlb etmişdir. Bundan əlavə, Qrup kredit xətti üzrə əsas borcun 2,346 min ABŞ dollarını geri qaytarmışdır. Bu kredit üzrə heç bir girov teminatı alınmamışdır.

"Paşa Bank" ASC

23 noyabr 2016-cı il tarixində "AzerGold" ilə "Paşa Bank" ASC arasında illik 4% dərəcəsi ilə 20,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin ayrılmasına dair müqavilə imzalanmışdır. 2022-ci il ərzində Qrup bu kredit xətti üzrə ümumilikdə 40,974 min ABŞ dolları cəlb etmişdir. Bundan əlavə, Qrup kredit xətti üzrə əsas borcun 31,668 min ABŞ dollarını geri qaytarmışdır. Bu kredit üzrə heç bir girov teminatı alınmamışdır.

"Kapital Bank" ASC

14 iyul 2022-ci il tarixində "Azerblast" MMC ilə "Kapital Bank" ASC arasında illik 9% dərəcəsi ilə 9,000 min AZN məbləğində kredit xəttinin ayrılmasına dair müqavilə imzalanmışdır. 2022-ci il ərzində Qrup bu kredit xətti üzrə ümumi 2,426 min AZN cəlb etmişdir. Bu kredit xətti üzrə heç bir girov qoyulmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinin qərarına əsasən, Qrup 2020-ci il ərzində istiqrazlar tədavülə buraxmışdır. İstiqrazların sayı 200,000 ədəd, nominal dəyəri 100 ABŞ dolları, illik kupon dərəcəsi 4%, tədavül müddəti isə 3 ildir. "AzerGold" istiqrazlarının birinci və ikinci tranşlarının yerləşdirilməsi üzrə hərraclar müvafiq olaraq 24 sentyabr və 30 noyabr 2020-ci il tarixlərində Bakı Fond Birjasında keçirilmişdir.

23 Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər

Qrup aşağıdakı əsas fəaliyyət istiqamətləri üzrə malların və xidmətlərin ötürülməsindən müəyyən zaman anında gəlir əldə edir:

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Qızıl külçələr	117,704	107,514
Gümüş külçələr	4,524	3,334
Materialların satışı	1,418	1,226
Cəmi müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər	**123,646**	**112,074**

24 Xidmətlərin maya dəyəri

31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə xidmətlərin maya dəyəri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Amortizasiya və tükənmə xərcləri	14,368	16,917
Mədən partlatma və tullantıların daşınma xərcləri	12,424	7,451
Topa aşındırma xərcləri	10,023	6,972
Əmək haqqı xərcləri	7,329	4,501
Mədən partlatma və filiz süxurlarının daşınma xərcləri	4,865	3,175
Mədən vergisi	3,669	3,400
Təkrar satış üçün alınmış malların maya dəyəri	3,547	-
Material xərcləri	2,114	2,160
Kimyəvi mallar	1,812	1,668
Laboratoriya xərcləri	1,071	701
Təhlükəsizlik xidməti xərcləri	816	677
Elektrik enerjisi xərcləri	743	512
Nəqliyyat xərcləri	686	547
Yemək xərcləri	288	224
Əməyin mühafizəsi xərcləri	201	194
Əmlak vergisi	164	7
Yanacaq xərcləri	139	150
Kommunal xərclər	117	54
İcarə xərcləri	45	34
Rabitə xərcləri	7	6
Ətraf mühitin bərpası üzrə xərclər	1	5
Digər	907	2,345
Cəmi xidmətlərin maya dəyəri	**65,336**	**51,700**

25 Ümumi və inzibati xərclər

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Əmək haqqı xərcləri	10,872	5,971
Hüquq və konsaltinq xidməti üzrə xərclər	3,862	3,007
Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya xərcləri	2,462	1,653
Təmir və saxlanma xərcləri	348	-
İanə və üzvlük haqları	337	198
Ofis təchizatı xərcləri	341	286
İcarə haqqının bağışlanması ilə bağlı xərclər	275	327
Ezamiyyə xərcləri	216	108
Sığorta xərcləri	188	79
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiya xərcləri	178	145
Bank komissiyaları	145	100
Rabitə xərcləri	95	25
Təlim xərcləri	92	55
Nəqliyyat xərcləri	91	149
İcarə xərcləri	38	44
Reklam xərcləri	32	29
Elektrik enerjisi xərcləri	29	24
Digər	1,733	1,161
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	**21,334**	**13,361**

26 Sair gelirler

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Meden yataqlarının satılması	1,771	-
Konsaltinq xercleri ile bağlı dövlet qrantları	3,211	2,179
Diger	2,092	797
Cemi sair gelirler	**7,074**	**2,976**

27 Maliyye xercleri

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
İstiqrazlar ve borc vesaitleri üzre faiz xercleri	658	662
Ətraf mühitin berpası ile bağlı öhdelik üzre faiz xercleri	365	265
İcare öhdelikleri üzre faiz xercleri	49	73
Cemi menfeet ve ya zererde tanınmış maliyye xercleri	**1,072**	**1,000**

28 Menfeet vergisi

a) Menfeet vergisi xercinin komponentleri

Menfeet vergisi xerci aşağıdakı komponentlerden ibaretdir:

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Cari vergiler	8,830	8,712
Texire salınmış vergiler	533	746
İl üzre menfeet vergisi xerci	**9,363**	**9,458**

(b) Menfeet vergisi xerci ile menfeet ve ya zererin qanunvericilikle müeyyen edilmiş müvafiq vergi derecesine olan hasilinin üzleşdirilmesi

2022 ve 2021-ci iller erzinde Qrupa tetbiq edilen menfeet vergisi derecesi 20% teşkil etmişdir. Gözlenilen ve faktiki tetbiq edilen vergi xerclerinin üzleşdirilmesi aşağıda gösterilir.

Min ABŞ dolları ilə	2022	2021
Vergiden evvelki menfeet	**39,575**	**38,860**
Qanunvericilikle müeyyen edilmiş 20% derece ile hesablanmalı olan vergi mebleği:	7,915	7,772
Vergi meqsedleri üçün çıxılmayan xerclerin ve ya vergiye celb edilmeyen gelirlerin vergi effekti:		
- Vergi tutulan gelir kimi qiymetlendirilen kapital emeliyyatı	-	1,129
- Gelirden çıxılmayan xercler	1,141	-
Keçmiş illerin tanınmamış vergi zereri	307	-
Tanınmamış diger potensial texire salınmış vergi aktivleri	-	557
İl üzre menfeet vergisi xerci	**9,363**	**9,458**

28 Menfeet vergisi (davamı)

(c) Müveqqeti ferqlerin növleri üzre texire salınmış vergilerin tehlili

BMHS ve Azerbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı ferqler neticesinde maliyye hesabatlarının hazırlanması ve menfeet vergisinin hesablanması meqsedile aktiv ve öhdeliklerin balans deyeri arasında müveqqeti ferqler emele gelir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinde tamamlanan il üzre "AzerGold" QSC üçün bu müveqqeti ferqler üzre hereketlerin vergi effekti aşağıda gösterilir:

Min ABŞ dolları ile	31 dekabr 2021	Menfeet ve ya zererde (xerc)/gelir kimi tanınmışdır	31 dekabr 2022
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müveqqeti ferqlerin vergi effekti			
Mal-material ehtiyatları	25	475	500
Ətraf mühitin berpası öhdeliyi	1,792	540	2,332
İcare öhdeliyi	25	(9)	16
Keşfiyyat ve qiymetlendirme aktivleri	1,956	(850)	1,106
Ticaret ve diger kreditor borcları	(171)	(468)	(639)
Qeyri-maddi aktivler	(1,752)	753	(999)
Əsas vesaitler	(1,779)	(245)	(2,024)
Verilmiş avanslar	(23)	-	(23)
Borc vesaitleri	58	(86)	(28)
Ticaret ve diger debitor borcları	33	(690)	(657)
Texire salınmış xalis vergi aktivi/(öhdeliyi)	**164**	**(580)**	**(416)**
Tanınmış texire salınmış vergi aktivi	3,889	65	3,954
Tanınmış texire salınmış vergi öhdeliyi	(3,725)	(645)	(4,370)
Texire salınmış xalis vergi aktivi/(öhdeliyi)	**164**	**(580)**	**(416)**

31 dekabr 2022-ci il tarixinde tamamlanan il üzre "Daşkesen Demir Filiz" MMC üçün bu müveqqeti ferqler üzre hereketlerin vergi effekti aşağıda gösterilir:

Min ABŞ dolları ile	31 dekabr 2021	Menfeet ve ya zererde (xerc)/gelir kimi tanınmışdır	31 dekabr 2022
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müveqqeti ferqlerin vergi effekti			
Mal-material ehtiyatları	(153)	(162)	(315)
Müddetli depozitler	-	(193)	(193)
Keşfiyyat ve qiymetlendirme aktivleri	-	952	952
Ticaret ve diger kreditor borcları	165	248	413
Qeyri-maddi aktivler	-	11	11
Əsas vesaitler	20	(746)	(726)
Verilmiş avanslar	1	2	3
Ticaret ve diger debitor borcları	-	(65)	(65)
Texire salınmış xalis vergi aktivi	**33**	**47**	**80**
Tanınmış texire salınmış vergi aktivi	186	1,193	1,379
Tanınmış texire salınmış vergi öhdeliyi	(153)	(1,146)	(1,299)
Texire salınmış xalis vergi aktivi	**33**	**47**	**80**

28 Mənfəət vergisi (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üzrə "AzerGold" QSC üçün bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2020	Mənfəət və ya zərərdə (xərc)/gəlir kimi tanınmışdır	31 dekabr 2021
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Mal-material ehtiyatları	600	(575)	25
Ətraf mühitin bərpası öhdəliyi	1,294	498	1,792
İcarə öhdəliyi	25	-	25
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri	1,590	366	1,956
Ticarət və digər kreditor borclar	(112)	(59)	(171)
Qeyri-maddi aktivlər	(1,931)	179	(1,752)
Əsas vəsaitlər	(586)	(1,193)	(1,779)
Verilmiş avanslar	(23)	-	(23)
Borc vəsaitləri	86	(28)	58
Ticarət və digər debitor borclar	-	33	33
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi/(öhdəliyi)	**943**	**(779)**	**164**
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivi	3,595	294	3,889
Tanınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(2,652)	(1,073)	(3,725)
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi/(öhdəliyi)	**943**	**(779)**	**164**

31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üzrə "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC üçün bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2020	Mənfəət və ya zərərdə (xərc)/gəlir kimi tanınmışdır	31 dekabr 2021
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Mal-material ehtiyatları	-	(153)	(153)
Müddətli depozitlər	-	-	-
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivləri	-	-	-
Ticarət və digər kreditor borcları	-	165	165
Qeyri-maddi aktivlər	-	-	-
Əsas vəsaitlər	-	20	20
Verilmiş avanslar	-	1	1
Ticarət və digər debitor borcları	-	-	-
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	**-**	**33**	**33**
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivi	-	186	186
Tanınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	(153)	(153)
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	**-**	**33**	**33**

29 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Qrupa qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Rəhbərlik öz təxminlərinə, eləcə də daxili və xarici peşəkarların tövsiyələrinə əsasən hesab edir ki, bu iddialar ilə əlaqədar hazırkı maliyyə hesabatlarında ayrılmış ehtiyatlardan artıq əhəmiyyətli zərər yaranmayacaqdır.

Vergilərlə bağlı potensial öhdəliklər. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin mövqeləri müvafiq vergi orqanları tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhi düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrük qanunvericiliyi ilə bağlı Qrupun mövqeləri dəyişməyəcəkdir.

Normativ-hüquqi baza. Qrupun maliyyə vəziyyəti Azərbaycanda siyasi dəyişikliklərin, o cümlədən qüvvədə olan və gələcək qanunvericiliyin və vergi normativlərinin təsirinə məruz qalmağa davam edəcəkdir. Qrup fəaliyyəti ilə əlaqədar Azərbaycanda analoji müəssisələrlə müqayisədə daha əhəmiyyətli potensial öhdəliklərlə qarşılaşdığını hesab etmir. Mərkəzi hökumət bazar iqtisadiyyatına keçdikcə, vergilərin tutulması, xarici valyuta ilə əməliyyatlar və xarici valyuta ilə bağlı kreditlərin verilməsinin lisenziyalaşdırılması daim inkişaf edir. Bundan əlavə, müxtəlif qanunvericilik və normativ aktlar heç də hər zaman dəqiq yazılmayıb və onların şərh edilməsi vergi müfəttişlərinin, Mərkəzi Bankın və Maliyyə Nazirliyinin rəylərindən asılıdır. Qrupun siyasəti zərərin yaranması mümkün hesab edildiyi və məbləğ etibarlı şəkildə ölçülə bildiyi hesabat dövründə potensial öhdəliklərin hesablanmasını nəzərdə tutur.

30 Nəzarət olunmayan iştirak payı

Qrupun nəzarət olunmayan iştirak payı olduğu hər bir əhəmiyyətli törəmə müəssisə haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Min ABŞ dolları ilə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə (fərqlidirsə, təsis edildiyi ölkə)	Nəzarət olunmayan iştirak payı	Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan mənfəət və ya zərər	Törəmə müəssisədə yığılmış nəzarət olunmayan iştirak payı
31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il				
AZERBLAST MMC	Azərbaycan	49%	(149)	926
31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il				
AZERBLAST MMC	Azərbaycan	49%	(79)	1,075
CƏMİ	-	-	**(149)**	**926**

Törəmə müəssisə haqqında ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatları aşağıda göstərilir:

	31 dekabr						
Min ABŞ dolları ilə	Qısa müddətli aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Qısa-müddətli öhdəliklər	Uzun müddətli öhdəliklər	Gəlir	Mənfəət/ (zərər)	Cəmi məcmu gəlir
2022							
AZERBLAST MMC	1,028	2,789	501	1,427	-	(304)	(304)
2021							
AZERBLAST MMC	1,159	1,044	11	-	-	(160)	(160)
Cəmi	**1,028**	**2,789**	**501**	**1,427**	-	**(304)**	**(304)**

31 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Qrup daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən valyuta və faiz dərəcəsi riski), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan qanunvericilik və daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Bazar riski. Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) xarici valyuta (b) faiz hesablanan aktiv və öhdəliklər və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Qrup kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Qrupun kredit şərtləri ilə məhsul satışı və qarşı tərəflərlə digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərinin yaranmasına səbəb olur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun məruz qaldığı maksimal kredit riski məbləği 75,623 min ABŞ dolları (2021: 57,109 min ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Qrupun fəaliyyəti üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir.

Limitlər. Qrup məruz qaldığı kredit riskinə bir müştəri və ya bir-biri ilə əlaqədar müştərilər qrupu, eləcə də coğrafi və sənaye seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul və sənaye sektoru üzrə limitləri müntəzəm olaraq rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir. Belə risklərə ayda bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır.

(i) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Qrup nağd pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasının tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun nağd pul vəsaitləri müstəqil maliyyə təşkilatları olan "Paşa Bank" ASC, "Xalq Bank" ASC və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-də yerləşdirilib. Qrup həmin maliyyə təşkilatlarının statusuna mütəmadi olaraq nəzarət edir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Qrup beynəlxalq reytinq agentliklərinin (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) müəyyən etdiyi risklərin təsnifatı dərəcələrindən istifadə edir. Daxili və xarici kredit reytinqləri və müəyyən edilmiş defolt ehtimalı üzrə intervalların müqayisəsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reytinq agentliklərinin müvafiq reytinqləri (S&P)	Müvafiq PD intervalı
Ən yüksək dərəcə	AAA dan BB+ dək	0,01% – 0,5%
Yüksək dərəcə	BB dən B+ dək	0,51% – 3%
Orta dərəcə	B, B-	3% – 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	CCC+ dən CC- dək	10% – 99,9%
Defolt	C, D-I, D-II	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

31 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Valyuta riski. Hesabat dövrünün sonuna Qrupun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2022 Monetar maliyyə aktivləri	31 dekabr 2022 Monetar maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2022 Xalis mövqe	31 dekabr 2021 Monetar maliyyə aktivləri	31 dekabr 2021 Monetar maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2021 Xalis mövqe
AZN	71,628	(6,857)	64,771	22,242	(7,773)	14,469
ABŞ dolları	3,444	(63,536)	(60,092)	34,867	(20,324)	14,543
Avro	439	(4)	435	-	-	-
İngilis funt sterlinqi (GBP)	-	(5)	(5)	-	(4)	(4)
Cəmi	**75,511**	**(70,402)**	**5,109**	**57,109**	**(28,101)**	**29,008**

Bütün digər dəyişənlər sabit qalmaqla, hesabat dövrünün sonuna Qrupun əməliyyat valyutasına tətbiq edilən məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərərə, eləcə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Min ABŞ dolları ilə	31 dekabr 2022 Mənfəət və ya zərərə təsir	31 dekabr 2022 Kapitala təsir	31 dekabr 2021 Mənfəət və ya zərərə təsir	31 dekabr 2021 Kapitala təsir
AZN-in 20% möhkəmlənməsi (2021: 20% möhkəmlənməsi)	181	181	(713)	(713)
AZN-in 20% zəifləməsi (2021: 20% zəifləməsi)	(181)	(181)	713	713
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi (2021: 20% möhkəmlənməsi)	(94)	(94)	-	-
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi (2021: 20% zəifləməsi)	94	94	-	-
Avronun 20% möhkəmlənməsi (2021: 20% möhkəmlənməsi)	87	87	-	-
Avronun 20% zəifləməsi (2021: 20% zəifləməsi)	(87)	(87)	-	-
GBP-nin 20% möhkəmlənməsi (2021: 20% möhkəmlənməsi)	(1)	(1)	(1)	(1)
GBP-nin 20% zəifləməsi (2021: 20% zəifləməsi)	1	1	1	1

Risk yalnız Qrupun əməliyyat valyutasından fərqli valyutalarda olan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində Qrupun çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Qrup cari hesablar, ödəmə müddəti başa çatmış depozitlər və s. üzrə mövcud olan nağd pul vəsaitlərindən gündəlik istifadə zərurəti ilə bağlı risklə qarşılaşır. Likvidlik riski Qrupun rəhbərliyi tərəfindən idarə edilir.

Qrup əsasən borc vəsaitləri və ticarət kreditor borclarından ibarət olan davamlı maliyyələşdirmə bazasının saxlanmasına çalışır. Qrupun likvidlik portfeli pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir (Qeyd 19).

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlərə müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti daxildir. Belə diskontlaşdırılmamış pul axınları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul axınlarına əsasən hesablanır.

Ödənilməli məbləğ sabit olmadığı hallarda, cədvəldə göstərilən məbləğlər hesabat dövrünün sonuna mövcud olan şərtlərə istinadən müəyyən edilir. Xarici valyuta ilə ödənişlər hesabat dövrünün sonuna olan spot məzənnəsindən istifadə etməklə çevrilir.

31 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Mln ABŞ dolları ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 3 ay	3 - 12 ay	1 - 5 il	Cəmi
Öhdəliklər					
Borc vəsaitləri (Qeyd 22)	403	9,204	11,346	19,745	40,698
İcarə öhdəlikləri (Qeyd 12)	79	136	611	421	1,247
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 16)	13,333	-	-	-	13,333
Əsas məbləğ və faiz üzrə gələcək ödənişlər daxil olmaqla, cəmi gələcək ödənişlər	**13,815**	**9,340**	**11,957**	**20,166**	**55,278**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Mln ABŞ dolları ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 3 ay	3 - 12 ay	1 - 5 il	Cəmi
Öhdəliklər					
Borc vəsaitləri (Qeyd 22)	-	200	600	20,700	21,500
İcarə öhdəlikləri (Qeyd 12)	67	135	624	827	1,653
Ticarət və digər kreditor borcları (Qeyd 16)	7,810	-	-	-	7,810
Əsas məbləğ və faiz üzrə gələcək ödənişlər daxil olmaqla, cəmi gələcək ödənişlər	**7,877**	**335**	**1,224**	**21,527**	**30,963**

32 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan maliyyə aktiv və öhdəlikləri

31 dekabr 2022 və 31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə ticarət debitor borcları, borc vəsaitləri və ticarət kreditor borcları üzrə ədalətli dəyər qiymətləndirmələri üçün 2-ci Səviyyə ədalətli dəyər iyerarxiyası müəyyən edilmişdir. Həmin maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınan öhdəliklər. İstiqrazların ədalətli dəyəri bazar qiymətlərinə əsasən müəyyən edilmişdir. Müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan sabit faizli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün cari faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. 31 dekabr 2022 və 2021-ci il tarixlərinə balans dəyəri amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan öhdəliklərin ədalətli dəyərinə bərabər olmuşdur.

33 Maliyye aletlerinin qiymetlendirme kateqoriyaları üzre teqdim edilmesi

BMHS 9 "Maliyye aletleri" standartına uyğun olaraq, maliyye aktivleri aşağıdakı kateqoriyalara tesnifleşdirilir: (a) FVTPL-de eks etdirilen maliyye aktivleri; (b) FVOCI-da eks etdirilen borc aletleri; (c) FVOCI-da eks etdirilen sehmler ve (d) amortizasiya olunmuş deyerle ölçülen maliyye aktivleri. FVTPL-de eks etdirilen maliyye aktivleri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında mecburi qaydada qiymetlendirilen aktivler ve (ii) ilkin tanınma zamanı hemin kateqoriyaya aid edilmiş aktivler.

31 dekabr 2022 ve 2021-ci il tarixlerine Qrupun bütün maliyye aktivleri ve öhdelikleri amortizasiya olunmuş deyerle uçota alınmışdır.

34 Sehm üzre qazanc

Sehm üzre esas qazanc Qrupun sehmdarlarının payına düşen menfeeti ve ya zereri il erzinde dövriyyede olan adi sehmlerin orta sayına bölmekle hesablanır.

Davam eden fealiyyetden yaranan sehm üzre qazanc aşağıdakı kimi hesablanır:

Min ABŞ dolları ile	2022	2021
Il üzre menfeet	30,361	29,481
Dövriyyede olan adi sehmlerin orta çekili sayı (min ededle)	2,000	2,000
Adi sehm üzre esas ve azaldılmış qazanc (bir sehm üçün ABŞ dolları ile)	**15.18**	**14.74**

35 Hesabat tarixinden sonra baş vermiş hadiseler

Iclas protokolları. Müşahide Şurasının 1 avqust 2023-cü il tarixli iclas protokoluna esasen Cemiyyetin nizamname kapitalının dövlet büdcesinden ayrılmış 45,000 min AZN mebleğinde vesait hesabına artırılması barede qerar qebul edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarının tesdiqlendiyi tarixe hemin mebleğ hele nizamname kapitalı kimi qeyde alınmayıb ve elave kapital qoyuluşu kimi saxlanılmışdır.

Müqavileler. 22 sentyabr 2023-cü il tarixinde "AzerGold" QSC "Azerbaycan Beynelxalq Bankı" ASC-de 84 ay müddetinde 17,000 min ABŞ dolları mebleğinde Teminatlı Overnayt Maliyyeleşdirme Faiz Derecesi (SOFR). (orta hesabla 90 günlük) +2.25% (illik minimum 4.5% olmaq şertile) derecesi ile kredit xetti açmışdır. Bu kredit xetti üzre heç bir girov teminatı alınmamışdır.

22 sentyabr 2023-cü il tarixinde "AzerGold" QSC "Paşa Bank" ASC-de 4 il müddetinde 5.8% faiz derecesi ile 30,500 min ABŞ dolları mebleğinde kredit xetti açmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyye hesabatlarının tesdiqlendiyi tarixe Qrup bu kredit xetti üzre ümumilikde 10,500 min ABŞ dolları mebleğinde kredit götürmüşdür. Bu kredit xetti üzre heç bir girov teminatı alınmamışdır.

16 avqust 2023-cü il tarixinde "AzerGold" QSC "Ziraat Bank" ASC-de 12 ay müddetinde 5.4% faiz derecesi ile 5,290 min ABŞ dolları mebleğinde kredit xetti açmışdır.